Iskra

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SOZD ISKRA

Številka 33 – Leto XXII – 27. avgusta 1983

DO KONDENZATORJI SEMIČ

Sorazmerno ugodni polletni poslovni rezultati

Kot običajno je potrebno ob začetku drugega polletja temeljito pregledati poslovanje v prvi polovici letošnjega poslovnega leta. Tako je tudi semiška Iskra v obdobju januar-junij 1983 bolj kot prej poslovala v zaostrenih pogojih gospodarjenja, ki so predvsem posledica hudih gospodarskih razmer v svetu.

V prvi polovici letošnjega leta so v Semiču proizvedli za 567.814.718 dinarjev blaga, kar pomeni, da so letni plan proizvodnje izpolnili 45 %-no. Če pogledamo, kako so posamezne TOZD izpolnile svoj plan proizvodnje v prvem polletju, dobimo naslednje številke: TOZD Elektronski kondenzatorji je proizvedla za 253.497.243 dinarjev blaga in tako izpolnila svoj plan z 49 %. TOZD Energetski kondenzatorji je ustvarila v tem času za 178.551.817 dinarjev blaga ter 41 %-no izpolnila plan. TOZD Mehanski deli in naprave je za eksterno prodajo proizvedla za 16.722.504 dinarjev blaga in dosegla plan v višini 45 %, medtem ko je TOZD EOM s proizvodnjo v višini 119.043.154 dinarjev izpolnila letni plan 45 %-no.

Glede izvoza so v semiški Iskri v prvih šestih mesecih izvozili za 3.563.641 USA dolarjev blaga, kar predstavlja 42 % letnega plana izvoza. V istem obdobju so na konvertibilno območje izvozili za 2.249.778 USA dolarjev, kar predstavlja 34 % letnega plana konvertibilnega izvoza. Na klirinško področje pa so v istem obdobju izvozili za 1,313.863 dolarjev, kar predstavlja 65 % izpolnitev letnega plana.

Finančni rezultati poslovanja prvega polletja kažejo, da so v Semiču v tem času ustvarili celotni prihodek v višini din 1.012.399.202, kar predstavlja 53,1 % glede na letni plan celotnega prihodka. Materialni stroški so dosegli višino 572.646.598 dinarjev ali 56 % letnega plana. Stroški amortizacije so dosegli višino 50.328.363 dinarjev, oz. 48,7 % letnega plana.

Tako so torej skupaj porabili sredstev za 622.974.961 dinarjev, kar je 54,5 % letnega plana in kaže na nekoliko hitrejše naraščanje stroškov od celotnega prihodka.

Dohodek je dosegel višino 389.424.241 dinarjev, kar je 49,8 % letnega plana dohodka, medtem ko so obveznosti iz dohodka dosegle višino 159.422.494 dinarjev ali 50,5 % letnega plana. Plan čistega dohodka so v Semiču izpolnili z 49,3 % in so ga dosegli v višini 230.0001.747 din. Del čistega dohodka za osebne dohodke je znašal v prvem polletju 153.714.800 dinarjev, kar je 45.2% letnega plana.

Če torej pogledamo polletni finančni rezultat poslovanja DO Iskra Kondenzatorji v Semiču lahko ugotovimo, da je sorazmerno ugoden. Slabši pa so kazalci na področju proizvodnje in predvsem na področju konvertibilnega izvoza.

Zato delavce v semiški Iskri v sedanjih pogojih gospodarjenja čakajo še velike naloge na omenjenih področjih, saj je izpolnjevanje naročil, predvsem za konvertibilna območja, nujen in potreben pogoj za nadaljnjo oskrbo s sredstvi in s tem v zvezi za kolikor toliko nemoteno delo.

D.Ž.

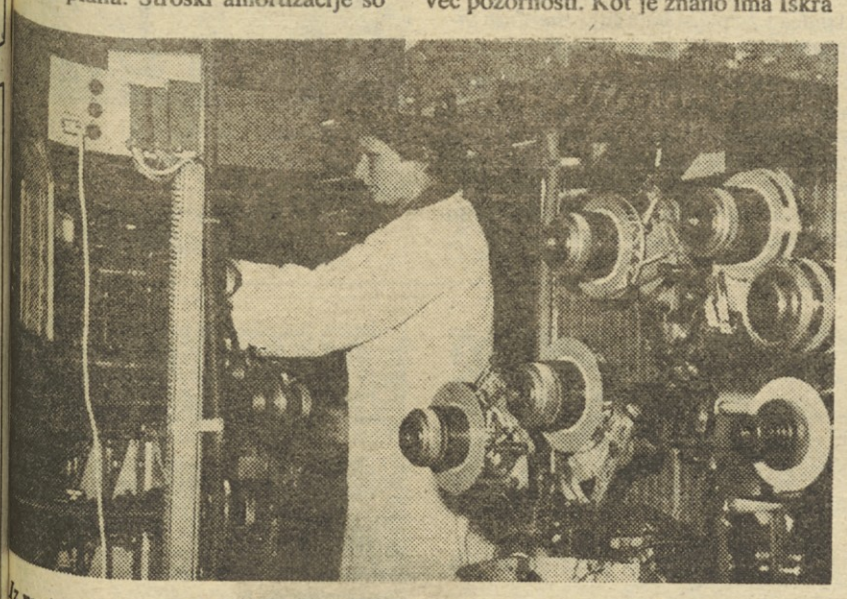

Iz proizvodnje v TOZD Elektronski kondenzatorji.

Odločneje v obmejno gospodarsko sodelovanje

Prihodnji teden, točneje 1. septembra, bo mejnik v Iskrinem obmejnem gospodarskem sodelovanju z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. Tega dne bo namreč Iskrina interna banka prevzela nase celoten plačilni promet Iskrinih delovnih organizacij v okviru obmejnega gospodarskega sodelovanja. Ob tej priložnosti smo v Iskri Commerce obiskali Aleksandra Čerčeta, ki vodi dejavnost obmejnega gospodarskega sodelovanja.

Že pred pogovorom z Aleksandrom Čerčetom smo vedeli, da je alergičen na izraz »maloobmejni promet«, zato smo ga takoj na začetku zaprosili za »uradno« definicijo obmejnega gospodarskega sodelovanja.

Pod strokovnim izrazom obmejno gospodarsko sodelovanje razumemo vse oblike, ki se razvijajo na določenem geografskem prostoru obmejnega območja. Pri tem bi rad opozoril na višje oblike obmejnega sodelovanja, zlasti zato, ker prav njim namenja Iskra največ pozornosti. Kot je znano ima Iskra kooperacijsko pogodbo v Italiji z Iretom in Mipotom, nadalje je Iskra Delta na Koroškem odprla svoj obrat za proizvodnjo računalnikov itd. Seveda temelji to obmejno gospodarsko sodelovanje na sporazumih, ki jih je Jugoslavija sklenila s sosednjimi državami, vsi ti sporazumi pa so pogojeni in v skladu s helsinško konferenco.

Aleksander Čerče.

Krepitev obmejnega gospodarskega sodelovanja je gotovo v prid tudi slovenski narodni skupnosti v Italiji, na Koroškem in Madžarskem?

Vsekakor, saj prav z vključevanjem v te gospodarske tokove postaja slovenska manjšina še močnejši most v sodelovanju med dvema državama, hkrati pa si s tem krepi svoje pozicije v odnosu do večinskega naroda.

Med pripravami na zadnjo reorganizacijo Iskre Commerce je bilo tudi nekaj predlogov, da bi v tej delovni organizaciji skupnega pomena za vso Iskro na novo ustanovili temeljno organizacijo za opravljanje obmejnega gospodarskega sodelovanja. Ta pobuda ni zaživela, čeprav je verjetno še vedno aktualna. Kako imamo zdaj v Iskri organizirano to dejavnost?

Marketinški kolegij celotne naše sestavljene organizacije je sklenil, da dejavnost obmejnega gospodarskega sodelovanja organiziramo v Iskri Commerce. Seveda so še vedno vse možnosti, da v določenem času organiziramo posebno temeljno organizacijo za opravljanje teh nalog, vendar pa menim, da je to za zdaj še preuranjeno. Dejavnost obmejnega gospodarskega sodelovanja smo vključili v obstoječe tržne organizacijske oblike, ki jih ima Iskra Commerce z Italijo, Avstrijo in Madžarsko.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Možnosti za sodelovanje DO Kibernetika s Kitajsko

Iskra Kibernetika ima možnosti za sodelovanje s tovarno Inštrumentov v Nanjingu na Kitajskem. Razgovorov s predstavniki ministrstva za elektroniko, ministrstva za ekonomske odnose in trgovino ter vodstva tovarne instrumentov Nanjing sta se v času obiska na Kitajskem udeležila Rudi Zorko iz Kibernetike in Vladimir Lukanc iz Iskre Commerce.

Rezultat omenjenih pogovorov je dogovor o medsebojnem sodelovanju — blagovni menjavi, skupnem razvoju in skupni proizvodnji. To je prvi korak k navezavi dolgoročnih poslovnih odnosov Iskre Kibernetike s Kitajskimi partnerji. Kitajska stran se zanima za nabavo digitalnih wattmetrov in posebne opreme, Kibernetika pa za nabavo kitajskih digitalnih tahometrov in vlagomerov.

Podpisani protokol natančno opredeljuje potrebne aktivnosti na obeh straneh, da bi bili lahko vzpotavljeni ustrezni poslovni stiki. Pogodbo o dolgoročnem kooperacijskem sodelovanju Iskre Kibernetike z Nanjing Telecommunications Instruments Factory naj bi podpisali po opravljenih aktivnostih že letos jeseni.

Sodeč po vtisih imajo Kitajci izredno veliko zaupanje v Jugoslovane. Zelo jih zanimata sodelovanje in skupno ustvarjanje sodobnih izdelkov in tehnologij. Pri njih opazimo racionalnost v vseh pogojih življenja in dela. Vrsta obrobnih vtisov, ki sta jih prinesla predstavnika Iskre s Kitajske, govori kljub oddaljenosti in jezikovnim oviram v prid sodelovanja s to ogromno, razvijajočo se azijsko deželo.

A. Boc

Umrl je Miha Marinko

V ponedeljek, 22. t.m. so v grobnico narodnih herojev na Trgu revolucije v Ljubljani pokopali revolucionarja in narodnega heroja Miho Marinka. Na svoji dolgi, triinosemdeset let dolgi poti, je Miha Marinko prehodil pot od dečka, ki se je moral že s štirinajstimi leti trdo spoprijeti z delom v steklarni, preko zasavskega knapa in rudarja v francoskih rudnikih do revolucionarja, študirajočega v Moskvi in enega izmed ustanoviteljev Komunistične partije Slovenije. Kot tesen sodelavec pokojnih revolucionarjev Tita, Kardelja in Kidriča je med vojno in po njej opravljal visoke partijske in državniške funkcije, bil je prvi komisar slovenske partizanske vojske, dolgoletni član CK KPJ in CK ZKS, sekretar CK KPS in CK ZK Slovenije, dalje je bil dolgo vrsto let predsednik slovenske vlade, predsednik ljudske skupščine SR Slovenije, pri tem pa seveda nenehno komunist in aktivni tvorec našega samoupravnega socializma.

V vsem svojem dolgem življenju je bil Miha Marinko nenehno aktiven, kajti biti revolucionar je bilo po njegovem isto, kot da si nenehno prisoten sredi življenja, dela in ljudi, ne glede na starost in funkcijo, ki si jo takrat opravljal. Zato lahko rečemo zanj, da je bil aktiven revolucionar prav do svoje smrti in kljub rahlemu zdravju in tegobam visokih let je še vedno aktivno posegal v življenje, se udeleževal raznih slovesnosti in proslav, skratka, bil je prisoten aktivno in fizično med nami.

Z vsem svojim življenjem in delom nas je Miha Marinko izredno zadolžil in kljub že omenjenim visokim funkcijam je nenehno ostajal preprost, zvest in odprt človek, pripravljen prisluhniti slehernemu, zlasti delavcu, saj ni nikoli pozabil, da je izviral iz njihovih vrst. Pri vsem tem pa je bil Marinko tudi izredno čuteč in razumevajoč človek, kar je zlasti še razvidno iz njegovih imenitnih spominov, ki se bero kot prava literatura, pa čeprav je v njih zapisano vse, kar se je zares zgodilo, vendar z Marinkovimi očmi in srcem. Tako ostajajo nepozabne tiste strani njegovih spominov, ki govore o njegovi materi pa strani njegovega otroštva v revirjih, skratka tu se nam najbolj razkriva Miha Marinko kot človek, topel, človeški, kakršen je ostajal nenehno, tudi v najtrših preizkušnjah, ko je kot revolucionar ojeklenel in kljuboval vsem — policajem stare Jugoslavije in okupatorskim policajem in krvnikom.

Z Mihom Marinkom sem prihajal v svojem dolgoletnem novinarskem delu v stik po službeni dolžnosti, ki pa je kaj kmalu odpadla, saj je bil vedno človeško odprt in hvaležen sogovornik, nikoli se ni izogibal odgovoriti tudi na še tako zapletena in težavna vprašanja, vedno je znal najti pravi in natančen odgovor.

Tako sem zadnjikrat prišel z njim »službeno« v stik 1977. leta, ko sem za naše glasilo pisal podlistek o Titovih obiskih v Iskri. Med prvim Titovim obiskom v Iskri 11. aprila 1955 je bil namreč njegov prvi spremljevalec prav Miha Marinko, ki je takrat opravljal funkcijo predsednika ljudske skupščine SR Slovenije. Brez vseh komplikacij in težav me je takrat, pred dobrimi petimi leti, sprejel v svoji pisarni v poslopju Centralnega komiteja ZKS. Bil je, kljub visokim letom, takrat še izredno agilen in vitalen in pri tem vlekel svojo tradicionalno cigareto z ustnikom.

Ko sem mu povedal, zakaj sem prišel, se je sprva malce zamislil, si prižgal novo cigareto, potem pa povedal, da se še dobro spominja Titovega obiska v Iskri. Takrat je sodila Iskra, po njegovih besedah, zagotovo med najmodernejše in zato tudi najpomembnejše jugoslovanske tovarne. Dalje se je spomnil, da je bil Tito izredno zadovoljen z obiskom, ki je bil spontan in prisrčen, hkrati pa mi je v nevezanem pogovoru še posebej poudaril takratni pomen Iskrine proizvodnje kinoprojektorjev, ki so zasloveli po vsem svetu in ponesli ime Iskre daleč prek naših meja. Še posebej pa mi je tedaj Marinko poudaril, da je imel prvi Titov obisk v Iskri takrat dalekosežne posledice za nadaljnji razvoj Iskre, zlasti v smislu posodobitve njenih strojev in s tem tudi proizvodnega programa, saj je Tito takrat kot tudi poslej vztrajal pri tem, da se moramo nenehno razvijati in korakati vštric s sodobnim razvojem sočasne tehnologije in proizvodnje.

Naj bo ta kratek utrinek zadnjega srečanja z Miho Marinkom in njegovimi spomini na Iskro droben prispevek k podobi revolucionarja in človeka Mihe Marinka.

Dušan Željeznov

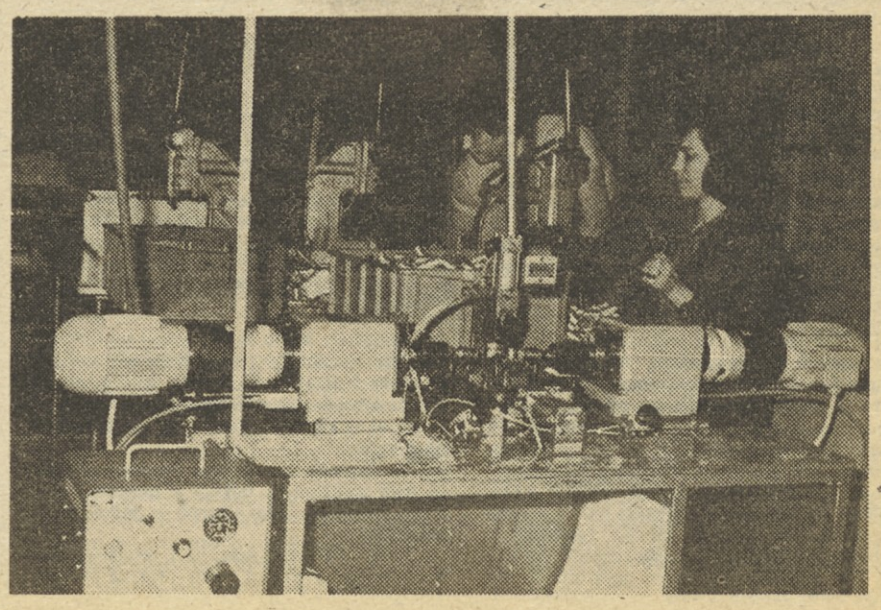

Iz proizvodnje v TOZD EOM v Semiču.

Sorazmerno ugodni polletni poslovni rezultati

Predsednik KPO DO Iskra Kondenzatorji Vladimir Zorc pa je takole ocenil poslovanje svoje delovne organizacije v prvem polletju letošnjega leta:

»Naša delovna organizacija je v prvem polletju kot celota uspešno poslovala in je v mejah možnosti tudi dosegla gospodarske rezultate, ki se v bistvu gibljejo v okviru planskih predvidevanj. Vendar pa to ne pomeni, če gledamo DO kot celoto in tega smo tudi v Semiču v vseh preteklih obdobjih navajeni, da je bilo vse v redu. Resnici na ljubo namreč slika ni tako ugodna, ker so precej velike razlike v poslovnem uspehu naših posameznih TOZD. Te razlike so postale že tako očitne, da so zaskrbljujoče ter je zato nujno in neodložljivo, da ne gledamo več doseženih rezultatov gospodarjenja samo skozi okvire celotne delovne organizacije.

Naša pomembna naloga v nadaljnjem iskanju rešitev bo predvsem v iskanju vzrokov, zakaj TOZD Energetski kondenzatorji in TOZD EOM ne dosegata takšnih rezultatov, ki so potrebni za njun uspešen razvoj in delo. Skupna značilnost, ki botruje semiški Iskri, so razmeroma nizki osebni dohodki, kar je že znano iz tradicije, vendar v današnjih pogojih, ob krčenju vseh vrst porabe, je povečanje sredstev za OD izločiti neboleče zelo težko, predvsem pa ni mogoče brez večjega dviga cen lastnih izdelkov.

Kljub temu smo se odločili, da bomo stanje na tem področju nekoliko sanirali in so prejemki povprečnih osebnih dohodkov znašali 12.862 dinarjev, medtem ko je znašal povprečni OD za mesec junij 14.597 dinarjev. In v primeru, da ne bo zaradi prevelikih motenj v oskrbi z repromaterialom, ne samo uvoženim, temveč tudi domačim, tekla proizvodnja tudi v drugem polletju, je naš cilj na tem področju zmanjšati zaustavljanje OD v naši grupaciji.

Druga stvar, ki bi jo moral omeniti, je v skladu z vsemi gospodarskimi gibanji, ki se jim tudi Iskra v Semiču ni mogla izogniti, to je občutnemu dvigu stroškov za porabljeni material. Pregled cen bistvenih uvoznih materialov kaže, da so se le te v minulem letu podvojile. Pri tem pa predstavlja le manjši del dvig devizne cene. Večji del so sprememba tečajev in dinarski stroški, povezani z uvoznimi dajatvami. Podobno je z domačimi materiali, zlasti z bakrom, alumunijem in pločevino, ki jim tudi cene zdaj kar vsako četrtletje naraščajo.

Rezultat vse tega je, da so porabljena sredstva rasla hitreje od prihodka, kar pa zopet zmanjšuje rentabilnost proizvodnje. V povprečju je ta rast prehitevala za 10 % in posledica tega je bilo zmanjševanje sredstev za razširjeno reprodukcijo.

Za obe, prej omenjeni TOZD, ki poslujeta z motnjami, lahko rečemo, da so tu objektivni vzroki, pri TOZD Energetski kondenzatorji velik delež uvoznega materiala in pomanjkanje izvoza, pri TOZD EOM pa se bistveno poznajo restrikcije pri uvozu opreme, ker v nekaj zadnjih letih nismoi uspeli proizvodnje nič modernizirati, to pa v svetovni konkurenci pomeni ne napredovati, medtem ko se drugi hitro in uspešno razvijajo.

Skratka, to pomeni nazadovati in v nekaj prihodnjih letih bo še težje zadržati svetovno konkurenco brez ustrezne primerljive in primerne tehnološke opremljenosti. Seveda pa pri tem ne manjka tudi naših notranjih težav in nepravilnosti, kot so organizacija dela, planiranje, tehnološka disciplina, s čimer se mislijo v obeh TOZD skupaj z DO resno spoprijeti in vsaj tisti del težav, ki je v naši moči, tudi odpraviti«.

D.Ž.

DO ERO

Poslovanje v prvem polletju 1983

Kljub zaostrenim razmeram za gospodarjenje, ki so vladale v letošnjem I. polletju zaradi znanih vsesplošnih gospodarskih težav v državi nam je v naši delovni organizaciji uspelo I. polletje zaključiti z zadovoljivim rezultatom. Le-ta je bil odraz prizadevanj vseh zaposlenih, ki so uspeli, da je proizvodnja več ali manj nemoteno potekala, čeprav je do manjših zastojev vseeno prihajalo.

Plan eksterne proizvodnje smo vrednostno presegli za 16,7 % pri tem domačo proizvodnjo samo za 0,9 %, kooperacije pa za 78,9 %. Samo po številu izdelanih strojev pa smo za planom zaostali za 7,4 %. Tako nam ni uspelo realizirati tudi planske zadolžitve za izvoz (indeks na plan 94), kar bo potrebno do konca leta nadoknaditi.

Realizacija naše proizvodnje na trgu, to je prodaja na domačem in tujem trgu, nam je prinesla 1.095.106 tisoč din celotnega prihodka, kar je za 53,2 % več kot v lanskem polletju oziroma 51,7 % celoletnega plana. Porabljena sredstva so narasla več, to je za 52,2 % kar že kaže, na to, da naše prodajne cene zaostajajo za cenami na nabavnem trgu. Dohodka smo tako realizirali v vrednosti 208.250 tisoč din kar je za 45,9 % več kot lani oz. 49,5 % letnega plana.

Čisti dohodek smo razdelili na 90.467.850 din za osebne dohodke, za sklade pa smo namenili 40.373 tisoč din.

Da je bilo letošnje polletje uspešnejše od lanskega izkazuje tudi rast kazalcev uspeha poslovanja, vsaj vseh osem kazalcev, ki izkazujejo dohodkovno produktivnost, rentabilnost in akumulativnost narašča.

Poglejmo še podatke o zaposlenih normah, nadurah in osebnih dohodkih. Konec meseca junija je bilo zaposlenih 602 delavca. V tem obdobju smo sprejeli 46 sodelavcev, izstopilo jih je 22, tako da je povprečno število zaposlenih znašalo 596. Komulativno preseganje norm po REFA sistemu je znašalo 170.59 %, po WF sistemu pa 108,67 %, v lanskem polletju pa je to preseganje znašalo 171,39 % oz. 107,9 %.

Napori za čim večjo realizacijo proizvodnje so zahtevali tudi delo prek polnega delovnega časa, tako da je bilo skupno opravljenih 20.759 nadur, kar je že 59,3 % letnega plana. Povprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega je v I. polletju 1983 znašal 18.152 din, v juniju pa 19.770.33 din, kar je za 21 % nad lanskoletnim celoletnim povprečjem.

Faktor stimulacije je bil v prvih šestih mesecih obračunan v višini 5 %, maja in junija pa 6,5 %. Z junijem so se dvignile tudi osnovne postavke in to 7 % za režijska dela in 10 % za dela po normi.

Na koncu naj omenimo, kako smo se držali v tem polletju družbenih dogovorov. V mesecu juliju je prišlo do sprememb dogovora o porabi določenih vrst stroškov in dogovora o razporejanju dohodka in osebnih dohodkov. Za določene vrste stroškov (reprezentanca, prevozni stroški, dnevnice, uporaba lastnega avtomobila), ki so omejeni z družbenim dogovorom smo porabili 1.506.539 din, kar je za 16 % več kot v lanskem letu, po dogovoru pa bi lahko ti stroški naraščali po stopnji rasti celotnega prihodka (53,2 %).

Za osebne dohodke smo razporedili 90,446.850 din, kar je za 33,9% več kot v lanskem polletju in kar lahko opravičimo s 1. kriterijem dogovora, ki upošteva dosežene rezultate v produktivnosti, ekonomičnosti, rentabilnosti in delež rasti dohodka — 87,23 indeksnih točk.

Po drugem kriteriju dogovora, to je zaostajanje rasti sredstev za OD za rastjo dohodka pa presegamo dovoljeno rast za 4.07 indeksne točke.

Boris Kerstein

Dopisujte v Iskro

Odločneje v obmejno gospodarsko sodelovanje

(Nadaljevanje s 1. strani)

Iskra je sklenila Samoupravne sporazume s petimi nosilnimi organizacijami združenega dela na obmejnem območju z Italijo ter eno delovno organizacijo iz Pomurja. Kako poteka to sodelovanje in kakšno vlogo imajo te organizacije?

V obmejnem gospodarskem sodelovanju z Italijo smo sklenili sporazume z Jadranom iz Sežane, s Primorje eksportom, Adria Commercom, Sljeme prometom in novogoriškim Meblom. Te organizacije na račun Iskrinih delovnih organizacij opravljajo obmejno blagovno menjavo z Italijo. Za obmejno gospodarsko sodelovanje z Madžarsko imamo tak sporazum z ABC Pomurka iz Murske Sobote. Za sejemske kompenzacijske posle z Avstrijo poteka vsa dejavnost prek Iskre Commerce, ker za njih ni potrebna posebna registracija. V zvezi s samo organiziranostjo te dejavnosti v Iskri Commerce in sploh v Iskri bi še dodal, da smo v fazi, ko potrebujemo samo skupno koordiniranje in sodelovanje, to pa bo pravzaprav prvenstvena naloga novo ustanovljene dejavnosti za obmejno gospodarske dejavnosti v TOZD Zunanja trgovina v Iskri Commerce.

Ne bo odveč, če se dotakneva tudi, vsaj na kratko, nekaterih že doseženih rezultatov v tem sodelovanju in pa seveda načrtov.

Lani je Iskra že realizirala za okoli 14 milijard dinarjev menjave v okviru obmejnega sodelovanja z Italijo, ta vrednost je enaka za vsako stran, za letos pa imamo že v načrtu 31 milijard obmejne blagovne menjave za vsako stran. Glede sejemskih kompenzacijskih poslov z Avstrijo smo za letos načrtovali približno 14 milijonov šilingov menjave na vsako stran, vendar so bili letos ti kontingenti okrnjeni in bomo morda dosegli le polovico te vsote. Obmejna menjava z Madžarsko je precej manjša.

Gotovo bomo o obmejnem gospodarskem sodelovanju še mnogo pisali v našem tedniku, zato vas ob koncu tega našega prvega srečanja prosimo le za krajšo predstavitev našim bralcem.

V Iskri sem pravzaprav že od leta 1948, ko sem bil dijak kranjske industrijske šole. Iz Kranja sem šel s prvo garnituro v Šempeter, torej v Iskro Avtoelektriko. Po končani Visoki šoli za politične vede, sem postal predsednik občinskega sindikalnega sveta v Novi Gorici, potem pa me je pot za nekaj manj kot pet let zanesla v Zvezno republiko Nemčijo, kjer sem bil sekretar Zveze sindikata Jugoslavije in nemških sindikatov za vprašanja jugoslovanskih delavcev, zaposlenih v ZR Nemčiji. Leta 1974 sem bil pri Slovenski gospodarski Zbornici ustanovitelj Odbora za obmejno gospodarsko sodelovanje in tudi prvi predsednik tega telesa, katerega osnovna naloga je bila pripraviti izhodišča SR Slovenije in pa seveda delovanja Slovenske gospodarske zbornice na področju obmejnega gospodarskega sodelovanja. Po izteku mandata v Gospodarski zbornici sem bil na Republiškem izvršnem svetu imenovan za podsekretarja z zadolžitvijo pospeševanja obmejnega gospodarskega sodelovanja.

Lado Drobež

Nagrada in priznanje Viktorju Koscu

Na slavnostni seji zborov Skupščine občine Kranj, ki je bila 1. avgusta 1983 v počastitev občinskega praznika, so podelili nagrade občine Kranj in listine o priznanju občinske skupščine Kranj. Priznanje je prejel tudi Viktor Kosec, direktor Tovarne števcev.

Viktor Kosec se je že leta 1945 zaposlil v Strojnih tovarnah v Kranju kot razvijalec laboratorijske opreme. Že v letu 1948 je bil imenovan za vodjo umerjevalnice števcev. Zaradi prizadevnega dela in znanja je bil V. Kosec kmalu razporjen na novo delovno dolžnost razvijalca v razvoju števcev in merilnih instrumentov.

Leta 1954 je prevzel vodstvo razvojnega oddelka. Že v tem času je navezal poslovne stike s tujimi partnerji, da se je lahko začela kooperacijska proizvodnja posebnih merilnih instrumentov. Njegovemu stalnemu in sistematičnemu strokovnemu delovanju gre zasluga, da

Viktor Kosec.

je Iskra razvila vrsto novih enofaznih in trifaznih števcev.

Kot dobremu organizatorju in spo-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Dušan Železnov

»Nasvidenje, tovariši, v Beogradu!«

Hrvatsko ljudstvo danes nima ničesar skupnega z osvajalci, z NDH in z zločinci v Zagrebu. Hrvatsko ljudstvo je za vedno prekinilo s temi krvoloki, kakršni so Pavelić in njegovi ustaši, ki so krvniško obračunavali z bratskim srbskim narodom. (Vzkliki: Smrt ustašem!) Danes je vzpostavljeno trdno bratstvo in enotnost hrvatskega, srbskega in slovenskega naroda. In prav v teh dneh ste lahko slišali, da se slovenske brigade hrabro borijo na ozemlju Hrvatske proti okupatorjem skupaj s svojimi hrvatskimi in srbskimi brati. (Burno ploskanje.)

Tovariši in tovarišice, ta dejstva dokazujejo, da se je stkalo nezlomljivo bratstvo in enotnost hrvaškega, srbskega in slovenskega ljudstva kakor tudi vseh drugih narodov Jugoslavije. To je, tovariši, poroštvo naše zmage in svobode. (Ploskanje.) Danes, na drugem zasedanju AVNOJ lahko mirno rečemo, da je hrvatski narod v dveh letih in pol skoval takšno enotnost s srbskim in drugimi jugoslovanskimi narodi, ki bo postala odločilen dejavnik v prihodnjem razvoju in rasti naših narodov, kajti naša prihodnja država bo temeljila na enotnosti naših narodov, ki jo je omogočila naša junaška narodnoosvobodilna vojska pod svojim genialnim voditeljem tovarišem Titom. (Burno in dolgotrajno ploskanje).

Pozdravljam to drugo zgodovinsko zasedanje AVNOJ in jsem prepričan, da nocoj izražam voljo in odločnost vseh hrvatskih domoljubov, da bo hrvatsko ljudstvo cenilo in branilo krvavo pridobljeno svobodo. (Ploskanje.)

Odločitve, ki jih bomo nocoj sprejeli, so rezultat velikih zmag nad Hitlerjevo vojsko na vseh frontah, v prvi vrsti velikih zmag Rdeče armade. (Burno ploskanje.)

Živel AVNOJ! (Burno in dolgotrajno ploskanje.)

Živela naša narodnoosvobodilna vojska in naši partizanski odredi z dragim tovarišem Titom na čelu! (Burno in dolgotrajno ploskanje.)

Živeli naši veliki zavezniki, predvsem naša največja zaveznica, naša bratska Sovjetska zveza! (Burno in dolgotrajno ploskanje.)

Predsednik dr. Ivan Ribar: Besedo ima tovariš Marko Vujačić, bivši senator in svetnik iz Črne gore, ki bo pozdravil naše zasedanje v imenu protifašističnega sveta ljudstva Črne gore in Boke. (Burno ploskanje.)

Marko Vujačić (Črna gora): Tovariši in tovarišice, bratje in sestre, imam redko čast, da vam prinašam bratske pozdrave pokrajinskega protifašističnega sveta ljudstva Črne gore in Boke. (Burno ploskanje, vzkliki: Živeli!) V imenu črnogorskega ljudstva, ki je prvo med vsemi narodi na Balkanu z Mandušićem in Mičunovićem dvignilo puško, da bi se borilo za svojo svobodo in neodvisnost. (Burno, ploskanje.)

V prvi vrsti naj pozdravim našega legendarnega vrhovnega komandanta tovariša Tita (burno ploskanje) in prek njega vso našo herojsko in junaško narodnoosvobodilno vojsko in partizanske odrede Jugoslavije (burno ploskanje), ki so se skoraj tri leta pogumno borili proti Hitlerjevim in Mussolinijevim fašistom in domačim izdajalcem, Brankovićevim in nedićevskim, mihailovićevskim, paveličevskim in rupnikovskim lizunom. (Vzkliki: Dol z izdajalci! Smrt izdajalcem!) Poleg tega so se tudi borili proti Madžarom, Romunom, Bolgarom in Arnavtom. Toda najtežji boj, tri težke zime v snegu in ledu, je vzdržala naša vojska gola in bosa, lačna in žejna, upajoč, da bo dočakala Rdečo armado (burno ploskanje), se z njo bratsko objela in dokončno potolkla fašistične zločince in njihove pomagače, izdajalce in izrodke. To upanje nas je spodbujalo in krepilo in nam vlivalo moč, da premagamo vse ovire in se prikopljemo do cilja, ki smo si ga postavili v začetku te naše težke triletne borbe, do uresničitve nove in srečnejše federativne demokratične Jugoslavije. (Ploskanje.)

V drugi vrsti pozdravljam AVNOJ, edino predstavniško zakonodajno telo, ki mora v prihodnosti uresničiti vse, kar je naša vojska s krvjo pridobila in dosegla.

Pozdravljam vas v imenu Črnogorcev, ki so se prvi med vsemi narodi Jugoslavije dvignili k svetlemu orožju v slavni julijski vstaji, v tistem velikem zgodovinskem dogodku, ko so se prvoborci dvignili proti Hitlerjevim in Mussolinijevim mrhovinarjem. (Vzkliki: Živela Črna gora!) Tedaj, bratje in tovariši, so odjeknili naši „džeferdari", so počile puške in mitraljezi po Durmitorju, po Komu, Rumiji in Lovčenu. Tedaj se je, bratje, vse dvignilo zoper fašiste in njihove hlapce, za svobodo in boljšo prihodnost . . .

Tisti, ki nočejo okov,
se zatekajo v te hribe,
da bi padli in kri prelivali,
da bi čuvali junaško prisego –
dobro ime in sveto svobodo.

(Njegoš)

Črna gora in Boka sta se na poziv komunistične partije in tovariša Tita dvignili v sveti osvobodilni boj, da bi kri prelivali, „amanet" očuvali in ohranili naše lepo ime. Vstalo je ljudstvo Črne gore in Boke, se uvrstilo v Titove borbene vrste in začelo neenak boj proti zatiralcem. Razplamtela se je huda borba po nikoli pokorjenih črnogorskih hribih. Po vseh straneh pokajo puške maščevanja, povsod odmeva osvobodilni klic in bojni vzklik; ljudstvo s svojo krvjo brani svobodo. Danes, v tem velikem boju je pomlajeno črnogorsko ljudstvo dalo svoje najboljše sinove, najbolj pogumne in najbolj odločne borce v narodnoosvobodilno vojsko. Slavo boja in maščevanja ne razširjajo samo po črnogorskih hribih in planinah – njihovo puško je slišati tudi po hrabri Srbiji, ponosni Herceg-Bosni, po lepi Hrvatski in Dalmaciji. (Ploskanje.) Črnogorci-Titovi borci niso osramotili svojih prednikov, ki so v stoletnih bojih s tujino vedeli in znali ohraniti svobodo, čast in ponos. Slavna borbena tradicija ljudstva Črne gore in Boke je našla polno zmago v osvobodilnem boju narodov Jugoslavije. Znamenite zgodovinske bitke na Carovem lazu, Vučjem dolu, Fundini, Grahovcu in na drugih bojnih poljih, krvavi boji in meči črnogorskih vitezov, ostri spopadi in podvigi opevanih junakov, harambašev, uskokov, serdarjev, hajdukov in vojvod, ki so stoletja ustvarjali in ustvarili viteško epopejo ljudskega boja, ki so razvili in dvignili kult časti in junaštva – niso osramočeni. (Vzkliki: Živeli Črnogorci!) Njihovi sinovi, njihovi otroci, nadahnjeni z borbeno heroiko svojih prednikov, so zopet zgrabili za orožje in s svojo kipečo krvjo branijo vsako ped naše domovine. V boju ne bomo omahovali, dokler ne bomo uničili še zadnjega fašista na ozemlju Jugoslavije.

Naj se bije bitka neprestana,
naj bo, kar ne more biti,
oltar postavi na krvavem kamnu.

(Njegoš)

Tovariši in tovarišice, našo čudovito domovino so ugonobile meščanske stranke, kralj in vojaška klika. Iz bogate dežele so v dvajsetih letih naredili siromake in revže, oropali deželo do golega. Pa še to jim je bilo premalo, zato so vse naše poštene borce in narodnjake ubijali, zapirali in mučili po zaporih in koncentracijskih taboriščih, državo so spremenili v mučilnico, v temnico narodov. Pa še to, tovariši, jim je bilo premalo, pa so se povezali s Hitlerjevim in Mussolinijem in prodali fašistom našo domovino in našo čast, našo zgodovino, našo slavo in veličino; ponižali so nas do sužnjev, vojaško in moralno. Kdo je vse to storil? Ne ljudstvo, temveč tisti, ki so se povzpeli ljudstvu na grbo, to so razne meščanske stranke, to je kralj, to je klika bele roke, generaliteta in admiraliteta, to so Koroščevi jezuiti, to so velikosrbske klike, to so bosanske age in begi, to so, skratka, lopovi, razbojniki, vse – razen ljudje. Ljudstvo se ni pustilo prodati, pa tudi ni hotelo fašizma tlačaniti. Komunistična partija, ki je edina prava in ljudska, ki je svojo dušo zlila z ljudsko dušo, z njenim viteškim duhom, je vse pozvala v boj; ljudstvo se je dvignilo, kmet in delavec in pošteni intelektualec so strnili svoje vrste pod Titovo komunistično zastavo, na kateri je pisalo: „Smrt fašizmu – svobodo narodu!" (Burno ploskanje.)

Kaj se dogaja, tovariši? Tisti, ki so izdali in prodali narod, siti, pijani, nori in pobesneli, tisti, ki so odšli v izdajstvo in prekle-

DO ELEKTROZVEZE

Kako poteka sanacija TOZD TTS

TOZD Telefonski in telegrafski sistemi, ki posluje združena v DO Iskra Industrija sistemov elektronike in zvez in je ob zaključnem računu za l. 1982 izkazala 108.954.527,46 din izgube, še vedno ni imela ob letošnjem polletju pokrite izgube v višini 93.363.794,71 din. Del izgube v višini 15.590.732,75 din je bil pokrit iz sredstev rezervnega sklada drugih TOZD v okviru DO.

Sanacijski načrt je bil izdelan, sprejet v TOZD ter predložen predvidenima sanatorjema SOZD Iskra in Rezervnemu skladu občine Ljubljana-Šiška v zakonitih rokih. Le-tega pa oba predlagana sanatorja nista podprla, oz. nista pripravljena vlagati sredstev v TOZD TTS, predvsem zaradi nezaupanja v njegovo finačno sposobnost, oz. finančno sposobnost celotne DO Elektrozveze, ki naj bi v sedanji organiziranosti ne zagotavljala vrnitve družbenih sredstev.

Vse to, kakor tudi pomembne odločitve, ki stojijo pred delavci TOZD TTS, v nadaljnih mesecih nas je navedlo, da podamo izčrpnejše poročilo o uresničevanju sanacijskega načrta ter poslovnih rezultatov v letošnjem letu. Odgovore smo dobili od predsednika DS TOZD TTS Silva LEDNIKA in njihovega v.d. IPO Momčila STANIČA.

Kako je doslej potekalo uresničevanje sanacije?

Silvo LEDNIK: »V TOZD TTS izvajamo ukrepe iz sanacijskega programa TOZD kakor tudi DO in realizacijo ukrepov tekoče spremljamo. Sanacijski program je s poglobljenim in kritičnim analitskim pristopom razkril večino razlogov za izgubo in bi moral zaradi spoznanja problemov omogočiti saniranje TOZD.

DS in DPO TOZD TTS so na probleme, predvsem pa na problem preskrbe z repromaterialom opozarjali že leta 1981, ko je bilo TOZD TTS dodeljeno v okviru DO od planiranih 110 mio. din v prvem polletju le 20 mio. din in še to cca. 90 % v juliju.

Vsa opozorila na tako poslovno politiko v DO s strani DS TOZD in DPO niso nič pomagala, zato je bilo v mesecu juliju izrečeno nezaupanje vodstvu DO, v TOZD TTS pa je odstopil IPO.

Izjave in zagotovila predsednika in nekaterih članov KPO SOZD v prvih mesecih tega leta, da bo SOZD z vsemi silami pomagala TOZD TTS oz. DO v postopku sanacije, so izredno močno učinkovale na dvig morale in prispevale k ustvarjanju delovnega vzdušja v kolektivu.

Poudariti moram, da je letošnji uspeh rezultat pravočasne preskrbe repromateriala za prvo polletje in ne zalog izdelkov iz preteklega leta. Omeniti moram, da smo razvojne naloge, kjer je bilo največ očitkov, zmanjšali na štiri najperspektivnejše.

V proizvodnjo pospešeno uvajamo nov program VF telefonski sistem VSEP, predvidevamo pa, da nam bo uspelo predstaviti program PCM telefonske naprave na sejmu elektronike v Ljubljani in sejmu telekomunikacij v Ženevi.

V tem času smo z zamenjavo uvoženega materiala z domačim zmanjšali potrebo po devizah za več kot za 530.000 dolarjev in na tej nalogi še intenzivno nadaljujemo z delom.«

V naslednjih mesecih bo TOZD TTS pred pomembnimi odločitvami. Kaj lahko rečete o tem?

Silvo LEDNIK: »Ocenjujemo, da imamo v letošnjem letu ob nadaljni redni preskrbi materiala realne možnosti za dosego rezultata iz sanacijskega načrta. Žal, pa so vsi ti programi v nevarnosti. DS SOZD je na seji 27. 6. 1983 zavzel negativno stališče do sanacijskega načrta, predvsem na osnovi mišljenja finančnega odbora SOZD, ni pa bilo poleg potrebnih tržnih in programskih poročil.

Zaradi nekrite izgube in negotovosti glede bodoče organiziranosti zapuščajo TOZD TTS predvsem ključni delavci, poznavalci sistemov (razvijalci, tehnologi, merilci). Zavedamo se, da brez ljudi ni sanacije in bomo brez poznavalcev sistemov programe le s težavo, predvsem pa z zamudo prenesli v DO prevzemnice. Kaj to pomeni na tržišču pa ni težko ugotoviti.

Kljub temu, da predvideni sanatorji niso sprejeli sanacijskega načrta pa v TOZD zastavljene ukrepe in cilje uresničujemo. Kot kaže polletni pozitivni rezultat, je moč sklepati, da so naloge vendarle uresničljive. Zal ne morem trditi, ali bo to dovolj za zaupanje v TOZD TTS, oz. celotno DO Elektrozveze.

DS SOZD Iskra je imenoval strokovno skupino za zbiranje pripomb in za pripravo elaborata na osnovi Predloga za sistemsko rešitev problematike proizvodnih programov DO Elektrozveze, le-ta pa bo sledil začrtani politiki zaokroževanja programov v SOZD Iskra.

V obdobju priprave elaborata za izvedbo »proučenega in organiziranega prenehanja delovanja DO Elektrozveze« je DS SOZD odobril TOZD TTS nepovratna sredstva za pokritje razlike med minimalnimi in samoupravno dogovorjenimi OD za mesec junij, julij in avgust pod pogojem, da TOZD TTS sprejme pozitivno stališče do predloga za sistemsko rešitev DO Elektrozveze.

DS TOZD TTS je po organizirani obravnavi na delnih zborih sprejel načelno pozitivno stališče do predlaganih rešitev. Odločitev temelji predvsem na položaju, v katerem je TOZD TTS zaradi nepokrite izgube.

Zaradi tega kljub uspešnemu poslovanju v prvi polovici l. 1983 nimamo možnosti za izplačilo samoupravno dogovorjenih OD, katere bi ob pokriti izgubi glede na kazalce gospodarjenje lahko celo povečali.

Tudi zaradi pričakovane likvidnostne situacije DO Elektrozveze v tretjem kvartalu, ko bo zaradi značaja proizvodnje sistemov potekala le proizvodnja podsklopov in bo finalizacija sistemov naprav manjša, bomo zaradi strukture virov sredstev odvisni od Iskra banke, oz. drugih DO v SOZD (IC pri uvozu in izvozu).

Iz navedenega menim, da se bo KPO SOZD na naslednji seji DS SOZD le odločil in podal jasen in utemeljen predlog sklepa, ki bo omogočil takojšnje pokrivanje izgube iz rezervnega sklada SOZD in sklada skupnih rezerv gospodarstva občine Ljubljana — Šiška. Tak pristop bi ponovno vzpostavil že izgubljeno zaupanje v kolektivu in omogočil izvedbo dejanske sanacije, ob zagotavljanju pogojev za postopno in temeljito samoupravno reintegracijo v smislu programskega združevanja sorodnih dejavnosti Iskrinih DO v prihodnjem času in to ob aktivnem sodelovanju delavcev TOZD TTS pri izdelavi ustreznega elaborata.«

Kakšni so rezultati poslovanja v letošnjem letu?

Momčilo STANIČ: »V prvem polletju letošnjega leta smo bili dokaj dobro založeni z repromaterialom, saj smo bili kljub nekoliko neenakomerni dobavi neprimerno bolje založeni kot lani, ali leta 1981. Na to je vplivalo nekaj pomembnih činiteljev. Omenim naj predvsem:

— nekoliko povečan, predvsem kontinuiran konvertibilni izvoz,

— večjo pripravljenost kupcev naših izdelkov za devizno participacijo ob nakupu, oz. sklepanju pogodb,

— uspešno nadomeščanje uvoženega repromateriala z domačim, ki ga organizirano izvajamo od leta 1980 in daje letos že pozitivne učinke,

— da so ustrezne službe v DO učinkoviteje pridobivale devize iz raznih virov,

— finančna pomoč Iskra banke in drugo.

Neenakomeren dotok repromateriala je povzročil ozka grla v proizvodnji, ki smo jih zadovoljivo odpravili z začasno prerazporeditvijo povprečno 25 delavcev na dejavnosti izven njihovih delokrogov. S tem in podobnimi ukrepi ter s prizadevanjem celotnega kolektiva smo dosegli prekoračitev dinamičnega plana ob polletju (tudi v prvih 7 mesecih) za nekaj nad 10% ter se približali 50% letnega plana ob polletnem obračunu.

S tem smo si ustvarili akumulacijo v višini 27,521.322,10 din.

Omeniti moram, da smo kot TOZD, ki je z izgubo zaključila lansko leto imeli v prvem polletju letošnjega leta v skladu z zakonom, nižji OD, za nekaj nad 40 % enomesečnega OD glede na druge TOZD iz naše DO ter, da zaradi še ne pokrite izgube nismo imeli možnosti kompenzacije omenjenega izpada OD, kljub ugodnim poslovnim rezultatom v letošnjem letu.

Jasno je, da imajo ta dejstva močan vpliv na celotno dogajanje v naši TOZD, predvsem še na razpoloženje naših ljudi in njihvo zaupanje v izvajanje sanacije.

Celoten kolektiv se zaveda, da se bomo izkopali iz težav samo z lastnimi silami in prizadevanji, ob skromni (še možni) pomoči širšega okolja.

Glede naše prodaje naj povem, da smo občutno povečali izvozni delež, saj le-ta predstavlja že 2/3 realizacije, vendar je razmerje med konvertibilnim in klirinškim izvozom še vedno dokaj neugodno.

Pridobivanje konvertibilnega tržišča je zelo težavno. Pogoji poslovanja nas silijo v intenzivno iskanje zunanjega tržišča, pri čemer pa se moramo zavedati, da gre vsaka pridobitev tega tržišča najpogosteje na škodo domačega, kar iz poslovnega vidika ni ugodno, saj bo dolgoročno gledano lahko imelo negativne posledice.

Kako bo v naslednjih mesecih? Kakšne poslovne rezultate pričakujete ob koncu leta?

Momčilo STANIČ: »Zadnje analize poslovanja pred dobrim mesecem so nam pokazale, da realizacija letošnjega plana ni vprašljiva. Spremembe na področju uvoznih možnosti v zadnjem času (predplačila, akreditvi, devizna likvidnost bank itd.), kakor tudi vprašljive možnosti dobav domačih komponent (napr. kondenzatorji iz Semiča) nas zelo skrbijo.

Kljub maksimalnim prizadevanjem finančne in nabavne službe DO ter črpanja rezervnih zalog repromateriala ocenjujemo, da je uresničitev nekaterih programov po planu za letošnje leto skoraj ogrožena, kar pa ne pomeni pričakovanje negativnega poslovanja rezultata ob koncu leta.

Tudi struktura prodajnega plana v drugem polletju ostaja enaka uresničeni v prvi polovici leta, to je 2/3 predstavlja izvoz.

Kako ocenjujete tržno zanimivost vašega proizvodnega programa?

Momčilo STANIČ: »Obstoječi proizvodni program TOZD TTS je tržno preverjen, zanimiv predvsem za domače in klirinško tržišče še 5 do 10 let in je ob financiranju iz kvalitetnih virov tudi dohodkovno dober. S tem programom natopamo na trgu samostojno, ali pa dopolnjujemo program sorodnih DO Iskre (Telematika, Avtomatika, itd.).

Z uresničitvijo investicije, ki je v teku in s proizvodno osvojitvijo pravkar razvitih naprav (PCM — 30, data modeni, KU—60) se bo naša konkurenčna možnost na domačem in tujem trgu povečala. Proizvodnjo naprav iz tega programa načrtujemo v letu 1984 in 1985 in ker so zasnovane za izvoz, predvidevamo zmanjšanje problema preskrbe z devizami v prihodnjih letih, seveda ob večjem angažiranju tudi vseh zadolženih za povečanje izvoza v Iskri Commerce.

B.Č.

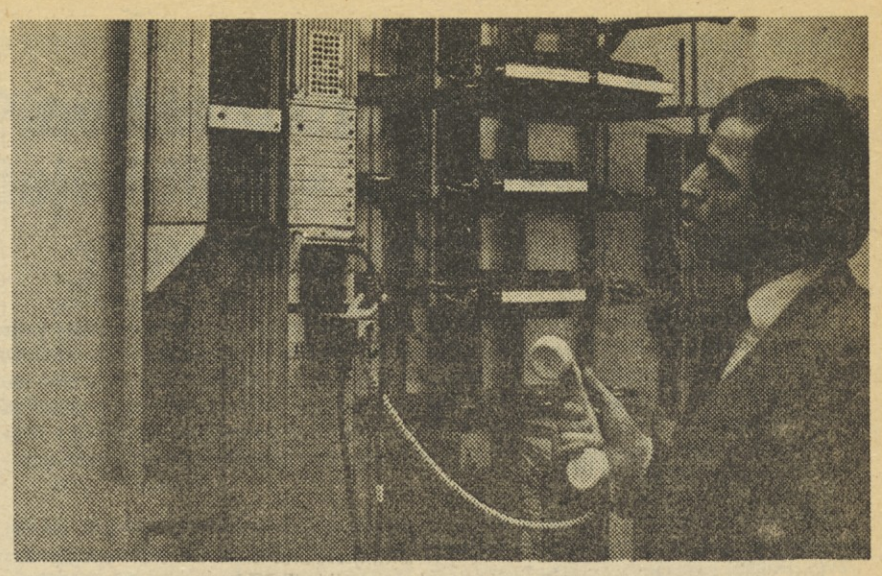

Peter Repše iz konstrukcije TOZD TTS preverja mehansko pritrditev njihove VF – telefonske naprave v VSEP izvedbi.

Nagrada in priznanje Viktorju Koscu

(Nadaljevanje z 2. strani)

sobnemu strokovnjaku so mu leta 1966 zaupali vodenje obrata števcev, ki ga je uspešno vodil do leta 1974, ko je bila ustanovljena temeljna organizacija Tovarne števcev. V. Kosec je bil imenovan za njenega prvega direktorja. To delo opravlja še danes. Iskra Kibernetika je ena najbolj uspešnih delovnih organizacij v SOZD Iskra, predvsem na področju izvoza, za kar ima zasluge tudi Viktor Kosec.

Značilno za V. Kosca je delo s samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami. V teh organih ne nastopa samo kot informator in predlagatelj predlogov za odločanje, temveč vnaša v njihovo delo tudi vzgojne komponente z željo, da bi vzgojil predvsem mlade delavce za dobre samoupravljalce.

Viktor Kosec se uspešno vključuje v vse aktivnosti družbenopolitičnega življenja. Za svoje uspešno delo je bil dvakrat odlikovan, prejel pa je tudi vrsto drugih priznanj. V. Koscu za priznanje občine Kranj iskreno čestitamo!

stvo, so to pač storili, mi pa tovariši, smo ostali, da brez države, brez orožja, brez hrane in obleke, goli, bosi, lačni in žejni branimo in rešujemo našo domovino, njeno ime, njeno čast in njeno svobodo. (Vzkliki: Smrt izdajalcem!)

Naše ljudstvo ni nikoli spraševalo, kdo je Tito, kakšnega rodu in porekla, temveč je spraševalo, kam nas pelje Tito. Tito pa nas pelje po onih slavnih poteh, po katerih so nas v zgodovini vodili Karađorđe, Njegoš, Strossmayer, Gubec, Prešeren, Mandušić, Mičunović, hajduk Stanko, Stanoje Glavaš, Čupić, Birčanin, hajduk Veljko in drugi naši slavni velikani; to je, tovariši in bratje moji, pot k boju, pot k slavi in svobodi, pot bratstva in enotnosti ne samo nas južnih Slovanov, temveč vseh Slovanov, katerih meje segajo od Jadrana do Japonske. Prvič v zgodovini Slovanov se dogaja, da si hočejo s svojim bojem izbojevati slovansko svobodo in da Slovani ne bodo več drobiž v kupčiji velikih sil. Žarki te velike svobode se že kažejo na vzhodu in kmalu nas bodo vse ogreli. Sonce svobode bo ogrelo tudi vse zasužnjene narode. (Ploskanje.)

Tovariši, naši narodi vidijo in vedo, kam nas pelje Tito. Zato se je danes pod njegov prapor dvignilo malo in veliko; hribi, planine in doline, polja in ravni ječijo od pokov na vseh straneh; poka puška maščevanja in oznanja takojšnjo svobodo za zasužnjene narode. (Ploskanje.)

Na naši zgodovinski skupščini, 15. novembra v Kolašinu, smo na grobovih sedemsto mučenikov, ki so jih pobili Nemci in četniki Draže Mihailovića, sklenili, da zbrišemo kralja in vlado (burno ploskanje), ki sta izdala in prodala narode Jugoslavije za droben denar. Mi, Črnogorci, imamo star rek: „Ko razgadja, u nas ne pogadja!" Pozivam vse ljudstvo, da se združi in ne dopusti tistim oderuhom in lopovom, ki so dvajset let tlačili, ljudstvo in ki se danes potikajo od Kaira do Londona, od Londona do Kaira, da bi se vrnili nazaj v domovino. Motijo se, če mislijo, da se bodo vrnili in zopet sedli ljudstvu na pleče. Mi Črnogorci smo vedno odganjali iz svoje domovine oderuhe in lopove. Vi veste, da smo mi likvidirali dinastijo Petrovićev, ker smo v njej videli protiljudsko vlado. Tako smo odvrgli tudi to, ker je pokradla denar, odvzela bogastvo in pobegnila. Danes pripravljajo tajne falange prek Draže Mihailovića in drugih, toda mi jim bomo vzkliknili, kakor pravi narodna pesem:

Ko na vojsko se ravnajo:
„Kje si, bratec, kraljevič Marko",
ko pa začno plen deliti:
„Odkod pa ti, hrust neznani".

Kajti oni niso bili boja, temveč so izdali in pobegnili in ne morejo si razdeljevati plena in tudi ne morejo priti v Jugoslavijo, ker jih bodo naši bajoneti razkosali, kakor bodo razkosali nemško hitlerjevsko trdnjavo.

Pozdravljam vas v imenu slavne skupščine Črne gore in Boke in vas spominjam še na eno našo prisego. Rekli so: Vse, kar je z bojem doseženo, moramo obdržati, ne smemo dovoliti, da bi se vrnili izdajalci in nam ugrabili tisto, za kar smo prelivali našo kri v potokih. Če bi se poskušali vrniti, je tu naša narodnoosvobodilna vojska in partizanski odredi, ki se borijo za našo svobodo in našo prihodnost. Zakaj, ne pozabite, tovariši, da je še eno vprašanje, in sicer, vprašanje boja v političnem smislu. Glejte jih, udarjajo po vseh gorah in kočah.

Mi Črnogorci pa imamo še nekaj. Ko nas je kdo vprašal, koliko nas je, smo vedno odgovorili: »Nas i Rusa 200 miliona«. Mi gremo tako daleč, da ne samo, da hočemo narediti federativno demokratično Jugoslavijo, temveč hočemo tudi, da stopijo vsi slovanski narodi v eno skupnost in da bodo vsi ob svoji mamici, močni Rusiji. (Burno in dolgotrajno ploskanje). Tedaj bomo močni in tedaj bomo gromoviti, tedaj bomo vsakomu strah in trepet in nihče si ne bo upal niti pomisliti (če pa bo pomislil, bo zadrhtel), kaj šele, da bi nam storili kaj hudega. Končal bom — utrujen sem in betežen že 15 dni, pa ne morem več in vas pozivam, da gromno stoje (vsi vstajajo) vzkliknemo:

Naj živi močna Rdeča armada in njen vrhovni komandant — tovariš Stalin, vodja in učitelj! Stalinu: hura, hura, hura. Živel tovariš Stalin! (Burno in dolgotrajno ploskanje z vzkliki: Hura, hura, hura!)

Naj žive naši močni zavezniki Anglija in Amerika! (Vzkliki: Živeli! Ploskanje.)

Naj živi naša narodnoosvobodilna vojska in partizanski odredi s svojim slavnim komandantom tovarišem Titom na čelu! (Burno ploskanje, vzkliki: živeli! Ploskanje.)

Predsednik dr. Ivan Ribar: Besedo ima tovariš Djuro Pucar-Stari, svetnik iz Bosne (Ploskanje)).

Djuro Pucar-Stari (Bosna): Tovariši in tovarišice, bratje! Pozdravljam vas v imenu Pokrajinskega protifašističnega sveta narodne osvoboditve Bosne in Hercegovine, pozdravljam vas v imenu dragega ljudstva Bosne in Hercegovine, v imenu njegove narodnoosvobodilne vojske. (Burno ploskanje). Tovariši, ne morem vam tu nocoj povedati, kako velika je čast, da lahko rečem, da je naša pogumna narodnoosvobodilna vojska s svojimi zmagami omogočila, da je to drugo zgodovinsko zasedanje AVNOJ prav na ozemlju Bosne in Hercegovine. To je, tovariši, za Bosno in Hercegovino posebna čast. Za nas, Bosance in Hercegovce je nepopisna čast, da lahko rečemo, da je bilo ne le prvo, temveč tudi drugo zasedanje AVNOJ prav na ozemlju Bosne. Za to se imamo zahvaliti edino hrabri narodnoosvobodilni vojski ne samo Bosne in Bosanske Krajine, temveč tudi borcem iz Srbije in drugih bratskih pokrajin Jugoslavije.

Tovariši in bratje, Bosna je dežela, ki je najbolj raznorodna in najbolj zapletena, dežela, v kateri žive razni narodi. V Bosni živijo Srbi, Hrvatje, Muslimani in razne druge narodnostne manjšine. Bosna je dežela, ki je bila stoletja tlačena in mučena, od osmanskega cesarstva prek avstroogrske monarhije pa vse do velikosrbske hegemonije. Bosna je preživela težka leta. Tudi v času te vstaje je utrpela težke žrtve. Bosna je revna, toda ponosna. (Ploskanje.) Ponosna je, tovariši, zato, ker je že v prvih dneh vstaje vstopila v narodnoosvobodilni boj v skupnosti z drugimi bratskimi narodi.

Tovariši in tovarišice, na tem mestu lahko zatrdim, da bodo narodi Bosne in Hercegovine tudi v prihodnje bili boj za osvoboditev ne le Bosne in Hercegovine, temveč tudi vseh drugih narodov Jugoslavije. (Vzkliki: Tako je! Ploskanje.) V tem imenu, tovariši, vzklikam:

Naj živi Protifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije! (Vzkliki: Naj živi! Ploskanje.)

Živela naša hrabra in nepremagljiva vojska in vrhovni štab z našim dragim vodjem tovarišem Titom na čelu! (Vzkliki: Živel tovariš Tito! Tito, Tito! Ploskanje.)

Predsednik dr. Ivan Ribar: Besedo ima tovariš Josip Vidmar iz bratske Slovenije. (Ploskanje.)

Josip Vidmar (Slovenija): Tovariši in tovarišice, z velikim veseljem opravljam dolžnost, da v imenu Osvobodilne fronte slovenskega naroda ali z drugimi besedami v imenu slovenskega naroda pozdravim drago skupščino in zbor AVNOJ. Slovenski narod pozdravlja to skupščino s posebno radostjo, z občutkom velikega pomena in sreče, z občutkom, ki vam bo nemara razumljivejši po kratki razlagi tega, kar se v naših čustvih skriva.

Tovariši, stara Jugoslavija je s svojim zlomom povzročila, da se je slovenski narod znašel sam, prepuščen svoji usodi. Slovenski narod je bil prepuščen sam sebi in se je sam zoperstavil dvema fašizmoma v obliki velesil Italije in Nemčije. 27. aprila 1941 je bila ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda. (Vzkliki: Živela! Ploskanje.) Mesec dni pozneje je v Sloveniji počila prva partizanska puška. Od tedaj se slovenski ljudje, veliki in majhni, borijo morda na najbolj težavnem ozemlju Jugoslavije, stisnjeni med dvema velikima evropskima fašizmoma, med Italijo in Nemčijo, in vrh tega še Madžarsko. V tem boju je slovenski narod dvakrat sam sebi osvajal prostrano ozemlje svoje domovine in v trenutku italijanske kapitulacije je na svojem prostoru razorožil šest italijanskih divizij. (Ploskanje). O tem dejanju Slovencev ne govorim zato, da bi se z njim hvalil, temveč zato, da bi utemeljil nekaj drugega. S tem dejanjem je slovenski narod dokončno dobil zase pravico, da zdaj in vedno odloča o svoji usodi. V vsej tej borbi se je slovenski narod zavedal, da je bil takšen odpor v njegovem boju zoper okupatorja mogoč samo zaradi velike pomoči, ki mu jo je po eni strani dajal junaški boj zaveznikov in med njimi predvsem velike bratske Sovjetske zveze pod vodstvom maršala Stalina. Skoraj enako pomoč je dal boju slovenskega naroda odpor bratskih narodov Jugoslavije in njihove narodnoosvobodilne vojske pod vodstvom našega dragega, junaškega, legendarno junaškega tovariša Tita. (Burno in dolgotrajno ploskanje.) Zavest o tej pomoči nas je vedno spremljala in spremlja nas tudi zdaj, ko se ta boj bliža svojemu koncu. Pravic, ki smo si jih za se priborili v teh bojih, teh pravic ne bomo zlorabili. Že od prvega trenutka smo jih posvetili tistemu, o čemer danes lahko in jasno govorimo — enotnosti in bratstvu jugoslovanskih narodov. Nas Slovence so v bivši Jugoslaviji neštetokrat obsojali, da smo separatisti. Toda enotnost jugoslovanskega ljudstva je bila za nas vedno enotnost in bratstvo suverenih enakopravnih jugoslovanskih narodov. Takšno stališče dobiva danes na tem zboru svoj konkretni državotvorni pomen.

Tovariši, mi Slovenci smo živeli v suženjstvu, podjarmljeni, izkoriščani, pod velikim nemškim jarmom. Danes, nocoj, po tisoč tristo letih slovenski narod prvič nastopa kot enokopravni, samostojni in suvereni narod, ko ustvarja državno tvorbo v skupnosti z bratskimi narodi Jugoslavije. (Ploskanje).

(Nadaljevanje prihodnjič)

TOZD TV, PRŽAN

Izrednih naporov kolektiva celo nesmiselna »politika« oblikovanja cen ni zavrla

Za poslovanje v prvem letošnjem polletju tudi za pržanski kolektiv velja enako kot za druge temeljne organizacije v Široki potrošnji (in še kje v Iskri): zaradi nerazumnega zadrževanja prodajnih cen končnih izdelkov je bilo naraščajoče cene repromaterialov in elementov le težko »loviti« z notranjimi rezervami. Delavcem Tovarne TV sprejemnikov pa je le uspelo, da so z boljšim delom in organizacijo dela prebrodili izredno težko obdobje brez negativnega rezultata.

Da so bili prisiljeni za kolikor toliko tekočo proizvodnjo, še posebej tisto za izvoz, kupiti potreben material po kakršnihkoli cenah in kvaliteti, je znano. To pa seveda ni bilo brez posledic — vedno dražji materiali ob nespremenjenih cenah končnih izdelkov (cene za pržanske izdelke so bile »odmrznjene« šele 1. avgusta) so zahtevali tudi ustrezno prilagajanje strukture proizvodnje.

Še več pa so imeli težav s slabo kvaliteto dobavljenih materialov: zastoji proizvodnje, večje reklamacije, višji proizvodni stroški in predvsem izredno težavno izpolnjevanje izvoznih naročil. Tako so v prvih šestih mesecih letošnjega leta uresničili 40% letnega plana fizičnega proizvodnega obsega, kar pa je vseeno le nekaj manj kot za 20 % več kot v enakem lanskem obdobju.

Da je bil izvoz, za katerega se je sleherni član kolektiva zavedal, da kroji proizvodnjo, res »v prvem planu« govori tudi podatek, da so na tuje prodali celo za 7 % več kot so predvidevali. Slednji podatek pa je še tehtnejši, če ga podkrepimo z dosežkom iz enakega obdobja pred letom dni — izvoz je namreč večji kar za 47,4 %! To pa tudi pomeni, da so morali za prodajo na tuje nameniti kar 47,6 % celotne proizvodnje. Naj ob »izvoznih« podatkih napišemo še nekaj, kar bi bilo še pred, recimo dvema letoma, slišati popolnoma neverjetno — na Pržanu so uspeli doseči 101,4 % pokrivanje izvoza z uvozom.

Ali z drugimi besedami — izvoz že presega uvoz! Za proizvodnjo, kakršna teče v Tovarni TV sprejemnikov, ki zaradi pomanjkanja domačih proizvajalcev hočeš nočeš mora uvažati del repromaterialov, je to skoraj neverjeten uspeh, ki brez dvoma sodi v vrh dosežkov panoge sorodnih proizvajalcev.

Izvažali so izključno na konvertibilna tržišča, v celotnem realiziranem izvozu (3,31 milijona dolarjev) pa je nepovredni izvoz predstavljal 56,7 %. Kljub doseganju načrtovanih ciljev pa uspešni izvozni dosežki še zdaleč ne predstavljajo tudi stimulacije za dobro delo.

Zaradi prepočasnega deviznega in dinarskega priliva se kopičijo težave z zagotavljanjem likvidnosti, reševanje zagat pa zaostruje že tako »napeto ekonomiko« poslovanja te tovarne. Ta trditev še malo ni iz trte izvita, saj ima Tovarna TV sprejemnikov zaradi neporavnanih obveznosti naše države v Iranu in Alžiriji zamrznjenih kar 300 milijonov dinarjev (točneje 2,85 milijona dolarjev). Kolektiv pa je prizadet še mnogo bolj kot za preprosti preračun dolarjev po uradnem tečaju v dinarje.

Zaradi nenormalnih kasnitev pri plačilu so ob izvozne premije, ker je bil izvoz realiziran še v obdobju, ko je bilo uvoznih pravic za 60 % in ne samo današnjih 44%, so tudi ob uvozne možnosti. Tolikšne terjatve so seveda za kolektiv izredno hudo breme, zato so o problematiki razpravljali tudi v družbenopolitičnih organizacijah in na delavskem svetu TOZD, kjer so sprejeli tudi sklep, da bodo s težavami seznanili svojo DO in Iskra Commerce (za katerega sicer sami priznavajo, da ne sedi križem rok). Tu so žal, obstali brez moči, položaja zgolj z lastnim prizadevanjem ne morejo več spremeniti.

Naj ob zaključku pregledovanja poslovnega rezultata v polletju navedemo še podatek o naraščanju obsega deleža profesionalne elektronike; v letošnjih prvih šestih mesecih je ta proizvodnja kar za 1,7 krat presegla lanskoletno, rezultat pa bi bil ob le nekoliko boljših uvoznih možnostih še ugodnejši.

Vsem težavam navkljub rezultat letošnjega polletja na Pržanu ocenjujejo kot določen korak naprej, saj jim je ob enakem (celo nekoliko manjšem) številu zaposlenih uspelo povečati proizvodnjo in kar za petino skrčiti delo, ki so ga opravljali v nadurah.

Stane Fleischman

ISKRA — AVTOMATIKA

Avtomatizacija oljarne v Obrenovcu

V pričetku maja letošnjega leta je bila med delovno organizacijo Iskra AVTOMATIKA in Kmetijskim kombinatom Beograd sklenjena pogodba za dobavo opreme za avtomatizacijo proizvodnega procesa za TOZD Bioprotein iz Obrenovca, ki predeljuje iz sončnic, oljne repice in soje olje.

Izvedena dela se po pogodbi delijo v naslednjih pet, zaključenih faz:

— avtomatizacija obstoječih skladiščnih silosov

— avtomatizacija za nove silose s sušilnico za 1400 vagonov surovin

— priprava surovin za ekstrakcijo

— postopek ekstrakcije

— predelava moke iz ostankov oljaric.

Poleg navedenega zajema pogodba tudi dobavo opreme za signalizacijo nivoja v silosih, opreme za merjenje temperature v silosih in sušilnici ter potrebna instalacijska in montažna dela.

Tako za celotni projekt, kot posamezne faze je bilo potrebno pripraviti tehnično dokumentacijo z rešitvami, prilagojenimi proizvodnemu procesu pridelave olja.

Sam projekt je zasnovan na distribucijskem sistemu, ki zajema pet ločenih avtonomnih sistemov. Vsi pa so povezani v skupni nadzorni računalniški sistem.

Pri vsaki tehnološki enoti je uporabljen elektronski krmilni sistem PA—30, ki je vgrajen v tipski omari TMO. Odlikuje se po visoki prilagodljivosti in enostavnem programskem jeziku. Grajen je predvsem za težke industrijske pogoje. Struktura programa pa omogoča tekoče spreminjanje parametrov (časi, števci) med procesom, brez poseganja v program.

Hkrati je v sistem vgrajen tudi nadzorni mikroračunalniški sistem s CRT terminalom, ki na osnovi programa, katerega sestavlja struktuirano programiranje nudi:

— enostavno in pregledno programiranje tudi večjih programov

— možnost standardiziranja delov programa

— enostavno organizacijo, spreminjanje in test programa ter spuščanje v pogon.

Ima tudi osem priključnih mest za nadrejene računalnike, oz. za povezave z drugimi sistemi.

Po dinamičnem planu naj bi prvo fazo — avtomatizacijo obstoječih skladiščnih silosov zaključili do konca septembra. Kljub izredno kratkemu roku so v TOZD Sistemi uspeli pripraviti tehnično dokumentacijo in zagotovili uvoz minimalne potrebne opreme tako, da so v TOZD Avtomatske in varilne naprave s požrtvovalnim delom že v avgustu izdelali kompletno hardwardsko opremo (komandni pult, krmilno avtomatiko in jakotočno opremo).

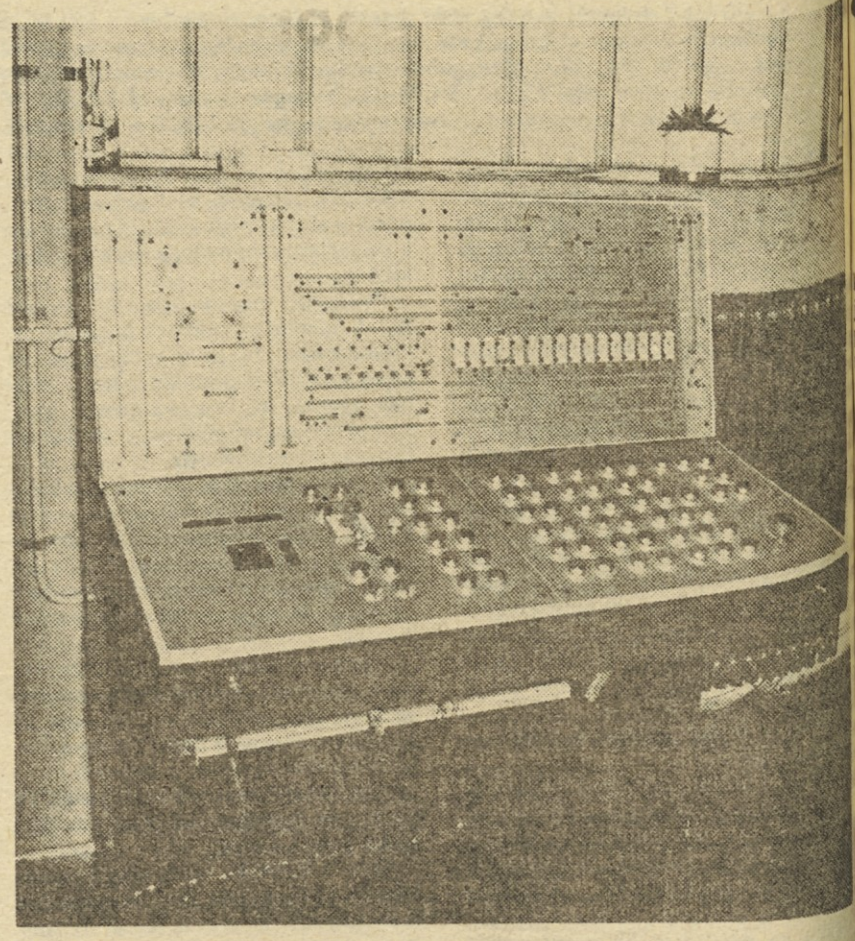

Komandni pult za oljarno v Obrenovcu.

Ker tudi instalacijska dela na samem objektu zaključujejo, lahko upravičeno pričakujemo, da bo investitor v obnovljene silose že spravil del letošnjega pridelka oljčnic. Pohvalno so se o opravljenem delu med nedavnim obiskom izrazili tudi njegovi predstavniki, ki so si ogledali del opreme in opravili razgovore o nadaljnem poteku del.

Naslednja faza namreč poteka hkrati s prvo tako, da obstajajo realne možnosti, da bo potrebna oprema dobavljena v roku, to je do januarja 1984.

Za Iskro pomeni sodelovanje z enim izmed naših največjih agroživilskih kombinatov na referenčnem objektu TOZD Bioproteini izredno priložnost za nadaljno uveljaitev na področju avtomatizacije industrijskih procesov. Še posebno zato, ker bodo takšne projekte gradili v izvozu.

Vrednost prve faze je ocenjena na cca. 1 milijardo din.

Š.D.

Kako zaščititi računalniški software

Računalništvo je povsem nesporno postalo že skoraj povsem vsakdanji del našega življenja, še posebej pa si sodobnega načina poslovanja in vodenja delovnih procesov enostano tudi pri nas ni več mogoče predstavljati brez računalnikov.

Kako močno so se računalniki že usidrali v današnji čas, pove na primer samo podatek, da je skupno število računalnikov samo v največjih razvitih državah, kot so ZDA, države Zahodne Evrope in Japonske, leta 1975 že doseglo število 320.000.

Strokovnjaki pa ob tem ocenjujejo, da se število računalnikov podvoji že kar vsaki dve leti in pol.

Tako je torej v industrijsko najbolj razvitih državah in naša dežela jim mora seveda hičeš nočeš tudi kolikor je le mogoče slediti.

O tem tu to pot pišemo posebej zato, da bi opozorili Iskrino javnost na dejstvo, ki je sicer manj znano, je pa z vidika varstva njenih interesov v poslovnem svetu očitno zelo pomembno.

Širjenje računalništva namreč prinaša s seboj tudi probleme, ki se nanašajo na pravno varstvo takoimenovanega računalniškega software-a (beri kar: softwera).

Znano je namreč, da je vsak računalnik le stroj, ki opravlja pač le tiste naloge in le na tak način, kot mu določi človek. In prav nič drugače. Le človek si je namreč izmislil računalnik, ga izdelal po svojih zamislih in mu tudi zato le človek določa vsebino in način dela (to je izvedbe »kompjutacij«, oz. po domače: računanja — zato mu tudi pravimo »računalnik«).

Računalnik dobiva navodila za način svojega dela v obliki takoimenovanih »računalniških programov« in prav tem programom po angleškem zgledu strokovnjaki najrajši kratko pravijo kar »software«.

Od tega softwera, oz. njegove kvalitete pa je odvisno to, kolikšne bodo sploh koristi od uporabe računalnikov. Pomen računalniškega »softwarea« nam postane razviden iz ekonomskega vidika, če omenimo, da v stroških računalniških sistemov sodelujejo računalniški programi kar okrog 70 %, medtem ko stroški razvojnih naprav računalnikov znašajo le 30 %.

Ob takšnem stroškovnem razmerju pa mednarodni strokovnjaki še vedno ocenjujejo, da bodo stroški računalniških programov (»softwarea« torej) v bodočnosti še naraščali.

Vlaganja v izdelavo računalniškega softvera so v resnici ogromna. Mednarodni strokovnjaki ocenjujejo, da se v te namene letno porabi kakih 13 milijard ameriških dolarjev. Mimogrede vprašamo, ali je znano, koliko v takšne namene investiramo v Iskri. Tak podatek bi nam mogel grobo nakazati mesto Iskre v mednarodnih merilih na področju tako pomembnega računalniškega ustvarjanja. Kaj torej Iskra dejansko pomeni v »računalniškem« svetu? Tega podatka to pot v Iskri nismo iskali, ne sicer zato, ker bi morda dvomili v to, ali je delavcem Iskre sploh znan, temveč zato, ker smo v tem sestavku želeli opozoriti na nek drug problem.

Izdelovanje računalniških programov namreč po naravi sodi v sfero visokoustvarjalnega dela.

Hkrati pa je tudi namen računalniških programov, da se tudi v praksi uporabljajo čim širše in čim bolj množično. Iz tega izvira izjemno velik delež doseganih poslovnih uspehov posameznih podjetij, saj so njihove poslovne odločitve na tak način lahko mnogo bolj kvalitetne in polnejši zadetki v polno, kot pa bi sicer bili sploh mogoče.

To dejstvo pa razumljivo napravlja prizadevanja in ustvarjalnost na področju računalniških programov za izredno zanimiva za poslovni svet. Proizvodnja, oz. izdelava računalniških programov je, kot že rečeno, zelo zamudna in draga zadeva. Potreben čas za izdelavo softwerskih sistemov je sicer lahko zelo različno dolg in traja normalno po več mesecev s tem, da je to praviloma delo celih timov najbolj ustvarjalnih strokovnjakov.

Tu želimo opozoriti, da se v zvezi z izdelovanjem računalniških programov pojavlja tudi problem, kako zavarovati avtorske pravice na tem področju. Zagotovljenost in pravna urejenost varstva avtorskih pravic programerjev pa je namreč pomemben faktor motivacije tovrstnih strokovnjakov.

Ker je v Iskrini dejavnosti računalniško programiranje vsekakor pomemben člen v uspešnosti, racionalnosti in učinkovitosti obdelave podatkov vseh vrst v njenem poslovanju, se z vprašanjem, kako zagotoviti varstvo avtorskih pravic na tem področju s posebno pozornostjo, kot je znano, ukvarja tudi služba za industrijsko lastnino v okviru DO ZORIN.

V tej službi so skrbno in sistematično pregledali, kako so ta vprašanja urejena, ali pa še neurejena v številnih drugih, predvsem seveda v industrijsko razvitih državah, vendar pa so ugotovili, da je pravno varstvo na področju ustvarjanja računalniškega »softwarea« ta čas v svetu nasploh še zelo nerazvito.

Gre pač za novo področje dejavnosti, ki ga je na današnji stopnji razvoja navrgel tehnološki napredek in pravna logika, tako teorija kot tudi sodobna praksa, kot je videti, še ni uspela v tradicionalni pravni sistem na primeren način vgraditi tudi prave zaščite stvaritev »računalniških sistemov«.

Zato je zagotavljanje te vrste industrijske lastnine problem tudi za Iskro in bo tako po vsej verjetnosti žal ostalo še nekaj časa. Zato se bodo morali Iskraši, v tem pogledu morali nekako pač znajti tako kot posamezniki kot tudi strokovne službe in vsi drugi poslovodni in samoupravni subjekti. Poudarjamo, da smo s tem kratkim zapisom želeli na imenovani problem le opozoriti (da se morda kdo ne bi po nepotrebnem varal, češ kako, da stvari niso v redu rešene, ko pa imamo celo posebne strokovne službe za te namene).

Ni bil pa naš namen tega problema strokovno podnebje razčlenjevati. To bomo seveda storili ob kakšni drugi primerni priložnosti in ko si bomo mogli privoščiti tudi nekoliko več časopisnega prostora. Želeti pa bi bilo tudi, da nam bralci sporočite svoje zanimanje za ta vprašanja.

Mara Ovsenik

Od KV delavca do magistra organizacijskih znanosti

Slejko Humbert, ki je bil pred kratkim znova izbran za direktorja TOZD — Tovarna malih zaganjalnikov, se je zaposlil v Iskri — Avtoelektriki Nova Gorica v letu 1960 kot kvalificiran delavec in je od tedaj dalje z manjšimi presledki študiral ob delu tako, da je zaključil najprej srednjo tehniško šolo strojne smeri, diplomiral na prvi in drugi stopnji visoke šole za organizacijo dela v Kranju in 28. 6. 1983 uspešno magistriral na VŠOD Kranj z magistrsko nalogo »Proizvodni sistem delovne organizcije Iskra Avtoelektrika in njegov nadaljnji razvoj v luči izvajanja ZZD v prakso«. S tem, da je vestno in pravočasno izpolnjeval šolske obveznosti, se je enako obnašal tudi kot delavec delovne o organizacije in se samoupravno udejstvoval, saj je teorijo povezoval s prakso, kar je razvidno iz njegove življenjske poti in nalog, ki jih je opravljal v DO in izven.

V obeh diplomskih nalogah, ob katerih je bila ena celo nagrajena s Kidričevo nagrado, ki sta bili namenjeni izboljšanju poslovanja delovne organizacije in v svoji magistrski nalogi ni pozabil zahvale celotnemu kolektivu delovne organizacije, ki mu je omogočil študij ob delu, še posebno pa se v magistrski nalogi zahvaljuje kolektivu TOZD — Tovarne malih zaganjalnikov in vsem sodelavcem, ki so mu nesebično pomagali v času njegovega študija pri opravljanju določenih njegovih nalog v zadovoljstvo celotnega kolektiva. Postavlja trditev, da bi brez te pomoči mnogo težje, ali celo nemogoče izdeloval in opravljal vse študijske in delovne dolžnosti.

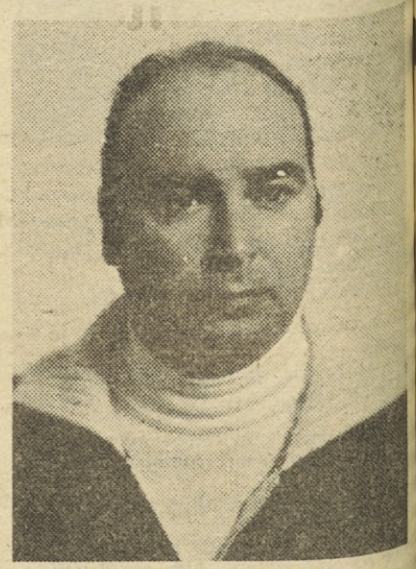

Humbert Slejko.

Vsi njegovi sodelavci mu ob uspehu čestitamo in želimo, da bi še v nadalje čim uspešneje prenašal v prakso svoje znanje v dobro celotnemu kolektivu.

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se lepo zahvaljujem sodelavcem, samoupravnim organom, družbenopolitičnim organizacijam in vodstvu DO — ERO za dolgoletno sodelovanje. Iskrena hvala mojim sodelavkam in sodelavcem iz vrtalnice ERO za lepo spominsko darilo.

Hvala tudi vsem delavcem kranjske Iskre za dolgoletno sodelovanje pri različnih delovnih nalogah.

Želim vsem delavcem v osebnem življenju sreče in osebnega zadovoljstva, pri nadaljnjem delu pa mnogo delovnih uspehov!

Jože Perdan

TOZD TGA, RETEČE

Plinski gorilniki za industrijsko uporabo

V Retečah imajo že dolgoletne izkušnje pri konstruiranju in proizvodnji najrazličnejših plinskih gorilnikov za širokopotrošne in za specializirane, pol—in profesionalne namene. Pobuda poslovnega partnerja, DO Sever Subotica, da bi konstruirali in izdelali plinski grelnik za ogrevanje farm, na katerih gojijo svinje, jih zato tudi ni presenetila. V kratkem času so lahko predstavili plinske gorilnike, ki v vseh ozirih ustrezajo zahtevam in posebnim razmeram pri ogrevanju prašičjih farm.

Za osnovni model so izbrali gorilnik, ki ga že dlje časa izdelujejo, seveda pa je bilo potrebno marsikaj spremeniti in prilagoditi posebnim zahtevam. Tako so naredili povsem nov gorilnik, ki ima s starim skupno le zasnovo. Novi plinski gorilnik je sestavljen iz treh osnovnih delov — iz osnovnega dela, ki ga sestavljajo grelne plošče, ohišja in pribora za montažo ter delov za krmiljenje sklopa.

Gorilnik je predviden za montažo na zidove, brez večjih posegov pa ga je možno prilagoditi tudi za mobilno uporabo. Gorilnik ima vse lastnosti, ki ga uvrščajo med polprofesionalne — na krmilnem delu je vgrajeno varovalo, ki prekine dovod plina, če ugasne plamen. Tako je izključena možnost, da bi plin nekontrolirano uhajal iz napeljave ter tvegal neljube posledice, ki bi lahko temu sledile.

Gorilnik — ali gorilnike, če jih je montiranih več — je možno upravljati daljinsko s pomočjo vgrajenega elektromagnetnega ventila. Aparati so predvideni za možnost centralnega termostatiranja ogrevalnih prostorov. Gorilnike je možno vključevati (prižigati) na daljavo, saj droben prižigalni plamenček nikoli ne ugasne. V tovarni v Retečah pa so razvili tudi regulacijski blok, ki združuje vse prej naštete lastnosti.

Gorilnike bo možno izdelovati domala brez uvoženih sestavnih delov, saj je uvožena le tuljavica elektromagnetnega ventila, ki pa ne predstavlja več kot dvajsetine celotne vrednosti izdelka. Tako majhen delež uvoženih materialov pa že vnaprej obeta tudi izvozne možnosti, če bodo seveda našli ustrezne kupce.

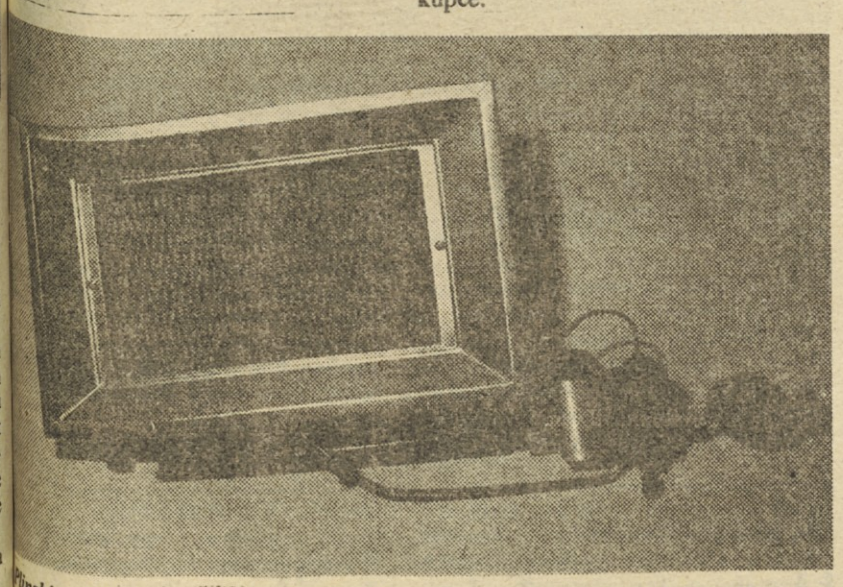

Plinski gorilnik, namenjen za industrijsko uporabo, je v celoti plod domačega znanja. Pretežni del toplote oddaja s sevanjem, moč vsakega modula (ki jih je mogoče nizati poljubno število) pa je 4 kW ob kar 98 % izkoristku plina. Grelnik je bil prvotno razvit za uporabo na prašičjih farmah, uporaben pa je povsod, kjer drugi načini ogrevanja niso primerni, prostori pa so dobro zračeni.

Področja uporabe tega infra grelca z velikim sevalnim učinkom so izredno široka. Predpogoj za uporabo pa je, da so prostori v katerih naj bi bili nameščeni ti grelci (gorilniki) dobro zračeni. To pa je v velikih industrijskih halah, delavnicah in seveda na različnih farmah tako in tako razumljivo samo po sebi.

Krmilni del grelca se lahko spreminja, tako da je možno plamenčke za prižiganje in grelne plošče prižigati istočasno (ročno), v drugi izvedbi se plamenček za prižiganje prižiga ročno, grelne plošče pa daljinsko s pomočjo elektromagnetnega ventila.

Pri obeh izvedbah je možno vgraditi tudi električni vžig. Že v začetku pa smo omenili da je za varnost dobro poskrbljeno z zaščitnim sistemom, ki s pomočjo termoelementa preprečuje uhajanje plina, če bi gorilnik ugasnil. Več gorilnikov je možno povezati in jih upravljati z enega mesta.

Izdelek, kakršnega so razvili v Retečah, je v Jugoslaviji prvenec, saj česa podobnega nihče ne izdeluje. Zaradi širokih možnosti prilagajanj najrazličnejšim zahtevam, bo grelec nedvomno dobrodošel tudi na različnih gradbiščih, v montažnih halah, strojnih delavnicah, uporabni pa bodo tudi za namene SLO, JLA in podobno.

Gorilniki, ki jih je Inženiring organizacije Sever iz Subotice vključil v svoj program, delujejo že na več farmah v Vojvodini — skupno jih obratuje že okrog 600, s prvo redno proizvodno serijo pa bodo pričeli v kratkem.

Tehnične lastnosti gorilnika (tovarniška oznaka IPG 0101):
Moč gorilnika: 4kW
Grelna površina: približno 400 cm²
Potrošnja plina: 310 g/h
Vrsta plina: propan-butan
Izkoristek: 98 %
Priključna napetost za elektromagnet: 24 V
Masa gorilnika: približno 6 kg.

Stane Fleischman

DO KIBERNETIKA

Plodna inovacijska dejavnost

V naši delovni organizaciji Kibernetika v Kranju že vsa leta posvečajo inovacijski dejavnosti veliko pozornost, zato ni čudno, da njeni delavci pogostokrat prijavljajo svoje zamisli za izboljšanje proizvodnje. V naslednjem objavljamo prispevek o zadnjih dosežkih nekaterih inovatorjev v DO Kibernetika.

Tone Resnik, zaposlen v montaži števcev, je pri sestavi dna s priključnico za števce E-36 skrajšal delovni postopek. Prilagodil je ustrezne tulke in premer izvijačev (nagrada 4.643,00 din).

Darko Ergaver, zaposlen v TR Števcev, je predlagal spremembo orodja števcev, ki ugodno vpliva na poenotenje različnih izvedb. Sedaj je možna pritrditev ogrodja v dno števca E-73, E-72, E-79 in E-89. Izboljšava je pomembna tudi za izvoz (nagrada 11.153,00 din).

Jernej Nunar, zaposlen v proizvodnji stikal, je predlagal izboljšavo pletenice pri stikalu EK-200. Pri prebiti luknji so izpadale nitke iz pletenice, kar je avtor preprečil z dodatnim trakom. S tem so pletenice izdelane kvalitetno in odpade izmed (nagrada 7.000,00 din).

Miloš Perkovič, zaposlen v montaži Merilnih naprav, je predlagal izboljšavo na napravi »generator test NA 040«. Predlagal je, naj se drsni upori vgrajujejo v naprave brez ohišja. Predlog je ekonomsko utemeljen, zato je bil na podlagi strokovne ocene tudi osvojen (nagrada 8.926,00 din).

Vinko Markič, zaposlen kot orodjar v ročni orodjarni, je rešil prolem na zakovalnem stroju z dodatno ročico, ki preprečuje vrtenje zakovalnega čepa, in s tem zagotovil kvalitetno zakovanje (nagrada 3.000,00 din)

Stane Bajželj, zaposlen v orodjarni Števcev, je predlagal izboljšavo na orodju za krivljenje protipola. Med delovno operacijo krivljenja pritiskajo vzmeti na protipol. Tov. Bajželj je drsenje preprečil tako, da je na spodnjem delu enote zbrusil greben, ki med krivljenjem drži protipol v točno določenem položaju (nagrada 16.848,00 din).

Srečko Premru, zaposlen v orodjarni Števcev, je prijavil izboljšavo na orodju za izdelavo jarmov releja. S tem orodjem ni bilo možno doseči pravokotnosti krakov, zato bi potrebovali še kalibrirno orodje in dodatno delo. To pomanjkljivost je odstranil tako, da je v tlačno ploščo vdelal poseben vložek, v krivilno jedro pa je zbrusil ustrezen radius (15.984,00 din).

Janez Pavlič, zaposlen v delavnici za čelne plošče števcev, je odstranil težave z oštevilčenjem. Na slabo lakirano površino se folija ni dobro vezala, kar je rešil z dvojno folijo. Po tem postopku je bilo izdelanih 4.000 kosov čelnih plošč. Možno je uporabiti tudi lak slabe kvalitete (nagrada 8.475,00 din).

Vlado Stritih, zaposlen v GPP Števcev, je prijavil racionalizacijo glede cenejše dobave in izdelave tiskanega vezja za dvotarifne števce. Od stalnega dobavitelja Iskra ATS so se zaradi prekomernega naraščanja cen preusmerili na zunanjega dobavitelja. Poleg teg je Vlado Stritih predlagal spremembo osnovnega repromateriala in sicer so vitroplast FR-4 zamenjali z vitroplastom FR-3. Gospodarski prihranek je velik, pri nabavi tega laminata ni potrebna devizna udeležba (nagrada 27.805,00 din).

Jože Rozman, zaposlen v tehnični kontroli Števcev, je ugotovil napako na etalonskem merilniku pogreška TEMP-5. S posredovanjem tehničnega razvoja števcev (nagrada 11.232,00 din).

Jože Škofic

ISKRA — AVTOMATIKA

Izvajajo integralni sistem kontrole

Sredi lanskega leta je sektor kontrole kvalitete kot nosilec naloge, začel s pomočjo Iskrinega Biroja za industrijski inženiring (BII) in Področja za kakovost DO Avtomatika intenzivno delati na pripravah in uvajanju integralnega sistema kontrole kakovosti (ISK).

Poskusil bom na kratko obrazložiti, kaj ta sistem predstavlja in kaj je bilo do sedaj narejenega. Smisel sistema lahko strnemo v enem stavku: ISK je modelovanje vseh udeležencev celotnega proizvodnega ciklusa pri ustvarjanju kakovosti izdelka.

To se pravi, da vsakdo od raziskave tržišča, zasnove novega izdelka, razvoja, tehnologije, planiranja, izdelave, preizkušanja... do spremljanja izdelka na tržišču, mora v svoji fazi dela in prekrivajočih se dejavnostih zagotoviti ustrezno kakovost izdelka, tehnično in poslovno.

Kaj storiti, da se vsi dejavniki vključujejo v ISK, je na kratko težko povedati.

Vsekakor je najprej potrebno začeti z osveščanjem in izobraževanje delavcev v celoti. Nujno je treba spremeniti staro zakoreninjeno miselnost, da odgovarja za kakovost izdelkov le kontrola kakovosti. Vsakdo mora priti do spoznanja, da se kakovost v izdelek vgrajuje od prve zamisli izdelka, do končne izdelave in odpreme kupcu, ter da je ni mogoče vkontrolirati.

Za kakovost izdelka smo odgovorni prav vsi zaposleni, sektor kontrole pa jo zasleduje, ugotavlja odstopanja, zbrane podatke analizira in v ustrezni obliki posreduje drugim službam kot povratno informacijo za korekcijo procesa.

Pri uvajanju ISK je v prvi fazi dan poudarek na postavitvi sistema za evidentiranje in spremljanje kakovosti ter na izdelavi potrebnih organizacijskih predpisov in informacijskih poti. Uvajanje žal časovno kasni, glede na postavljeni možni plan. Vzrok za to je predvsem dejstvo, da je bila prvotno postavljena skupina štirih delavcev kontrolne tehnologije zreducirana na enega delavca, morala pa bi se najmanj dva aktivno ukvarjati samo z uvajanjem ISK. Kljub temu je ob vseh ostalih zadolžitvah precej narejenega.

Izdelana in tudi sprejeta sta organizacijska predpisa za prevzem in vhodno kontrolo z vsemi evidentičnimi formularji. Izdelano je čez 50 standardov kvalitete za vhodna gradiva ter prevzemni predpisi.

V zaključni fazi je predlog organizacijskega predpisa za procesno in končno kontrolo. Ta je povzročil največ težav, ker nobeden uveljavljeni sistem (vsi so izdelani za velikoserijsko proizvodnjo) ni bil neposredno uporaben za naš način proizvodnje.

Kako se bo predlagani sistem izkazal, je odvisno od tega, v kolikšni meri se bo celotni kolektiv vključil v njegovo izvajanje in prizadevanje za vgradnjo kakovosti v izdelke in takojšnje izvajanje popravkov ugotovljenih pomanjkljivosti. Zastaviti si moramo cilj, da smejo iti v prodajo samo brezpogojno kakovostni izdelki.

Dokazali smo že večkrat, da znamo izdelati tehnično zahtevne izdelke, vendar dokler ne bomo zagotovili tudi njihove kakovosti, se bomo na zunanjih trgih pojavljali kvečjemu s prodajo pod lastno ceno.

Franjo Merše

Kljub velikim težavam z optimizmom

Neustrezna kakovost keramičnih nosilcev, premajhne količine teh nosilcev, velik izpad izvoznih naročil, nihajoča kakovost uporov, nizke cene, ki jih dosegajo, nabava domačih in uvoženih repromaterialov in pa izredno nizki osebni dohodki so osnovni problemi, ki letos tarejo šentjernejsko temeljno organizacijo Upori.

V prvih letošnjih mesecih smo imeli v naši temeljni organizaciji precejšnje težave, tako v proizvodnji kot v prodaji, pri čemer mislim predvsem na izvoz, kajti na domačem trgu smo dobro prodajali. V drugem četrtletju se je položaj nekoliko zboljšal, še vedno pa ne moremo govoriti o večjih uspehih. Za vse probleme pa le nismo krivi sami, ocenjuje letošnje poslovanje v temeljni organizaciji Upori iz Šentjerneja vodja gospodarske planske službe v tem kolektivu Marinka Unetič.

»Na začetku leta nam je primanjkovalo naročil, predvsem tistih iz tujine, v zadnjem času pa se je to precej zboljšalo in smo dobili nekaj kupcev tudi tam, kjer doslej še nismo prodajali. Pri tem mislim predvsem na Južno in Severno Ameriko.«

Kot drug najhujši problem je naša sogovornica omenila že, lahko bi rekli, tradicionalno vprašanje kakovosti keramičnih teles, ki so za Upore repromaterial, za TOZD Keramika, ki prav tako deluje v okviru IEZE pa končni izdelek. Ne bi tokrat ponovno načenjali že skoraj aksioma, da v takšnih pogojih, v kakršnih je Keramika, skorajda ni mogoče bolje delati, toda res je tudi to, da so v Šentjerneju še kako odvisni prav od kakovosti in dobav keramičnih teles. V Uporih ob tem poudarjajo, da se trudijo, da bi razumeli probleme Keramike.

Marinka Unetič je na tretje mesto postavila problem nabave drugih reprodukcijskih materialov, o čemer pa bomo spregovorili pozneje. V zadnjem času prihaja vse bolj na površje tudi vprašanje izredno nizkih osebnih dohodkov: v IEZE so že zdaj na repu, kot je znano pa se tudi celotna delovna organizacija ne more pohvaliti z debelino kuverte. Seveda bi v Uporih radi povišali osebne dohodke, toda tega jim ne dovoljujeta niti uspešnost poslovanja, niti zloglasna resolucija, glavna ovira pa je sila preprosta — tudi denarja ni.

»Nizki osebni dohodki«, meni vodja gospodarsko planske službe v Uporih, «izredno negativno vplivajo na nezainteresiranost ljudi pri delu in kar je še huje, ogrožajo življenjski standard tistih z nižjimi prejemki. Prav zaradi tega bi morali v IEZE čimprej kaj narediti.«

Seveda nam je naša sogovornica postregla tudi s podatki o polletnem poslovanju temeljne organizacije. Oglejmo si jih na kratko! Vsekakor je najbolj žalosten ta, da so v Uporih letos tako vrednostno kot količinsko naredili manj kot v enakem obdobju lani. Izvozili so za 648.000 dolarjev, kar je le dobra tretjina letošnje izvozne zadolžitve. Celotna prodaja na domačem tržišču je dosegla 153 milijonov dinarjev.

»Do konca leta verjetno ne bomo uspeli nadoknaditi vseh proizvodnih izpadov iz prvega polletja, saj imamo vse zmogljivosti že zdaj zasedene in delamo v treh izmenah. Pri tem mislim na osnovni proizvodni program, medtem ko pri dodatnih programih — števci toplotne energije, brezprašne komore in ultrazvočni čistilnik — pričakujemo, da bomo dosegli načrtovano proizvodnjo. Verjetno tudi ne bo vprašljiv prihodek od prodaje na domačem tržišču, pri izvozu pa skoraj gotovo ne bomo mogli nadoknaditi zamujenega,« poudarja vodja gospodarske planske službe v TOZD Upori Marinka Unetič.

Dr

Iskra za energetiko

Osnovo vseh sistemov daljinskega vodenja predstavljajo teleinformacijske naprave za zajemanje, lokalni prikklop in daljinski prenos podatkov. Iskra Avtomatika je v ta namen razvila mikroračunalniško teleinformacijsko napravo TI—30. Naprava je grajena modulno in lahko opravlja funkcijo končne postaje, koncentratorja podatkov, predprocesorja, ali celo centralne postaje. Te vrste naprav smo že vgradili na železnici in v energetiki, z Bolgari pa imamo podpisano tudi pogodbo o prenosu know—howa.

ISKRA — AVTOMATIKA

Iz TOZD Napajalne naprave tudi za domači trg

Med izdelke, ki sodijo v proizvodnji program novomeške tovarne napajalnih naprav in sistemov, TOZD Napajalne naprave delovne organizacije Avtomatika, uvrščamo tudi električnega pastirja.

Razvojni začetki Kekca, kakor so ga poimenovali, segajo že deset let nazaj, ko so praktično pričeli tudi s proizvodnjo. Namenjen je napajanju ograj za pašnike do 2 km, napaja pa ga suha, 9 V baterija.

V 1982. letu, v obdobju ko so v Sloveniji aktivneje začeli z izboljšavo in razvojem kmetijstva in živinoreje, so bili tudi v Napajanjih soočeni s potrebami za izdelavo električnega pastirja večje moči. Rezultat domačega znanja je bil visokonapetostni pulzator VN5—50, narejen izključno iz domačega materiala. Uporabljajo pa ga za napajanja trajnih in prenosnih ograj do dolžine 50 km.

Deluje na principu praznenja kondenzatorja, ki se polni prek DC—DC visokofrekvenčnega pretvornika prek tiristorja in visokonapetostnega transformatorja. Na sekundarju transformatorja se pojavi impulz, ki je z metaloksidnimi varistorji omejen na napetostni prag približno 4 KV. Hitrost električnih inpulzov pa definira integrirano vezje tako, da je frekvenca inpulza vedno enaka. Delovanje visokonapetostnega pulzatorja signalizira tlivka. Pulzator ima nizko ohmski izhod, kar pomeni, da pri nizki vrednosti upora med ograjo in ozemljitvijo daje na izhodu še vedno visokonapetostne inpulze in s tem močne tokovne udarce.

Tako je na primer pri uporu 500 ohmov napetost na ograji večja od 3000 V, pri 100 ohmov pa je še vedno 1300 V. Trava, ki raste pod ograjo, ne vpliva na njegovo delovanje ker se zaradi sorazmerno močnih energetskih inpulzov poruši. Razen tega ima vgrajeno tudi zaščito proti napačni priključitvi akumulatorske baterije na primarni in sekundarni strani visokonapetostnega transformatorja pa so vgrajeni metaloksidni varistorji, ki ščitijo elektronsko vezje pred atmosferskimi praznenji (pri nevihtah). Priključi se na 12 V traktorsko baterijo kapacitete cca 100 A h. Takšna akumulatorska baterija se izprazni približno v 5 do 6 tednih, nato jo je potrebno zopet napolniti do nazivne kapacitete s polnilcem iz Napajanj tipa POKO III.

V mesecu juniju so v TOZD Napajanja izdelali prvo, ničelno serijo 50 kosov električnih pastirjev, v avgustu pa še naslednjih 300. V Iskrini temeljni organizaciji računajo, da jih bodo v naslednjih mesecih naredili še 600, v l. 84 pa še okoli 4000 kosov VNP—50.

O pomembnosti tega izdelka za domače tržišče, za panogo, ki jo uvrščamo v prioriteto, je bilo dovolj zgovorno nakazano tudi na sestanku Zadružne zveze Slovenije, kateremu so konec lanskega leta prisostvovali tudi predstavniki iz Avtomatike.

Nezadovoljstvo kupcev z uvoženimi električnimi pastirji in s tem odliv prepotrebnih deviz, bo nadomeščeno z domačimi električnimi pastirji za ograje do dolžine 50 kilometrov in so primerni tako za nižinske, kot za hribovske pašnike. Že v letošnjem letu naj bi uredili pašnike v skupni površini 4000 ha, za kar bi že v začetku potrebovali cca 100 električnih pastirjev za dolžine ograj od 20 do 50 km. Zato je bil odziv novomeških Iskrašev, da ponudijo ustrezno domačo pašno opremo toliko bolj pohvalen.

Morda še zanimivost; informacija o razvojnem programu električnih pastirjev v Iskri bo podana tudi na posvetovanju o »Izkoriščanju travja v Sloveniji«. Posvetovanje bo prihodnji teden v kongresni dvorani hotela Radin v Radencih. Odvijalo pa se bo v okviru strokovnega programa kmetijsko živilskega sejma v Gornji Radgoni.

Š.D.

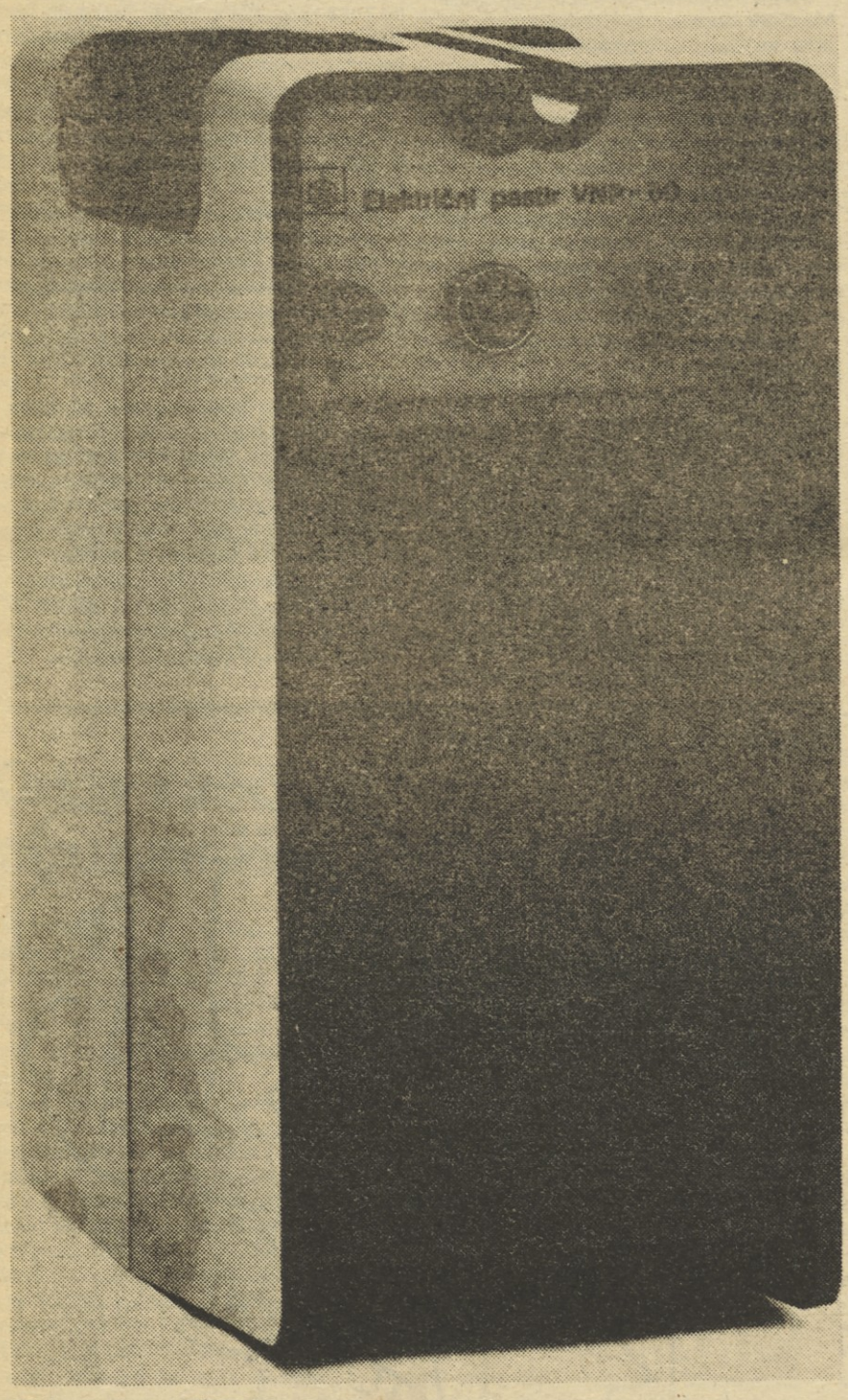

Električni pastir VNP-50.

Priznanje Dragi Vukovič

Ob dnevu samoupravljalcev je predsedstvo mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljane potrdilo predlog nagrad in priznanj mestnega sveta Zveze sindikata Ljubljane za izjemne dosežke pri razvijanju in krepitvi samoupravljanja za letos.

Priznanje je med desetimi dobitniki iz vseh ljubljanskih občin prejela tudi Draga Vukovič, ki je v Delovni skupnosti Skupnih služb v Iskrini delovni organizaciji Elementi tajnik družbenopolitičnih organizacij. V obrazložitvi svojega sklepa ob podelitvi je predsedstvo mestnega sveta Zveze sindikatov Ljubljane poudarilo, da je tovarišica Vukovičeva v svojem delovnem kolektivu vsa leta aktivno delovala tako v družbenopolitičnih organizacijah kot v samoupravnih organih. Z vsem svojim delom je izkazala veliko mero nesebičnosti in pripravljenosti za uresničevanje samoupravljanja. V vseh aktivnostih je ogromno njenega dela in angažiranja. Realizacija posameznih nalog, zlasti pri konferenci OO ZS delovne organizacije, je močno vplivala na oblikovanje samoupravnih odločitev, ki bi bile brez njenega prispevka v postopkih manj kakovostne. Aktivno, tudi izven svojih delovnih dolžnosti, je sodelovala pri spodbujanju dejavnosti posameznih družbenopolitičnih organizacij, tako v lastni organizaciji, kot v občinskem merilu.

Dragi Vukovič iskreno čestitamo.

Dr

V HIPOT niso zadovoljni z lastnim izvozom

Vodja plansko analitske službe v Iskrini šentjernejski Tovarni potenciometrov in hibridnih vezij Stane Rostohar med našim obiskom v tem kolektivu še ni imel vseh podatkov o poslovanju Hipot v prvem polletju, že dan dva pozneje pa nam je poslal izčrpno poročilo, ki ga v našem glasilu objavljamo v celoti.

Kazalci poslovanja so v večini zadovoljivi, ne moremo pa biti zadovoljni z izvozom na konvertibilno tržišče. Dosegli smo pod 80 % planiranega izvoza. Izpad bo do konca leta težko nadomestiti. Preko načrtovanja je narasel izvoz na klirinško področje, ki je dosežen z več kot 150 %. Izvoz je manjši od načrtovanega v ZRN, ZDA, Anglijo in DVR, presežen pa je v Francijo, Italijo in na Švedsko.

Ne glede na mnoge motilne elemente, smo presegli planirano proizvodnjo, povečali produktivnost, ekonomičnost in rentabilnost. Uspelo nam je izboljšati dinarsko likvidnost, kar pa ne moremo trditi za devizno poslovanje. Ugotavljamo, da je preko 500.000 dolarjev neplačanih zapadlih obveznosti tujih kupcev, kjer prednjačijo predvsem Iskrine firme v tujini. To lahko predstavlja v zaostreni devizni politiki zelo velike težave, ki jih bomo morali do konca leta nekako rešiti.

Oskrba z repromateriali je bila zadovoljiva, ne moremo pa biti zadovoljni s kakovostjo materialov, posebno ne z domačega trga. Ob slabi kakovosti surovin pa se pojavljajo zahteve za podražitve, ki so večje za 50 % od dosedanjih cen.

Ob pregledu zalog lahko ugotovimo, da kažejo določen trend zmanjševanja, vendar bomo morali z organizacijo in smotrnim poslovanjem doseči v naslednjem obdobju boljše obračanje in še večje zmanjšanje zalog.

Ugotavljamo, da so naročila za domači trg večja od planiranih, skrbi nas padec naročil za izvoz, predvsem za izvoz na konvertibilno tržišče.

Velika aktivnost je namenjena zamenjavi uvoženih surovin z domačimi. Dosegli smo že vidne uspehe, vendar moramo biti na tem področju še aktivnejši. Vedno to ni možno, ker je naša proizvodnja usmerjena k osvajanju novih izdelkov, za katere pa vedno ne moremo dobiti domačih materialov.

Na področju investicij je dosežen cilj; že v naslednjih mesecih bomo lahko začeli z nakupom opreme za povečanje proizvodnje hibridnih vezij. Tu bo potrebno mnogo angažiranja, da bomo opremo čimprej usposobili za proizvodnjo, posebno tistega dela, ki je namenjen izvozu.

Ob nastajajoči gospodarski situaciji bo potrebno popolno angažiranje vseh kadrov, da bomo lahko obdržali sedanje poslovne rezultate. Predvsem bomo morali voditi razumno nabavno politiko, poiskati vse možne rezerve za večje povečanje produktivnosti, zmanjšati izmet ter izpeljati akcije zastavljene v akcijskem programu TOZD za l. 1983, je v poročilu zapisal Stane Rastohar.

D

DO AVTOELEKTRIKA

Uspešno delo službe za varstvo pri delu

S kakšnimi nalogami se srečuje služba varstva pri delu in družbenega standarda v novogoriški Iskri Avtoelektriki? S pomembnimi, bi lahko odgovorili z eno besedo. In katere so te naloge, ki so bile opravljene v letošnjem prvem polletju nas je zanimalo, zato smo obiskali ta oddelek in zabeležili ta zapis.

Najprej je stekla beseda o izobraževanju iz varstva pri delu in požarnega varstva. Le-to je bilo opravljeno za delavce tovarne delovnih sreedstev, malih zaganjalnikov, velikih zaganjalnikov, tovarne odlitkov Komen ter za tolminske in bovške Iskraše. V tovarni žarnic pa je bilo opravljeno izobraževanje samo za vodje in preddelavce. Preizkus znanja iz varstva pri delu je opravilo 1630 delavcev.

Skupno število nesreč pri delu je bilo v letošnjem prvem polletju 66. Največ nesreč se je pripetilo v tovarni velikih zaganjalnikov in sicer 22, v malih zaganjalnikih 8, v tovarni AET 7, v tovarni žarnic 6, v DSSS in v tovarni odlitkov 5, v bovški Iskri in v tovarni generatorjev in elektronike 4, v tovarni DES 3 ter v komerciali in inštitutu pa ena nesreča. Zabeležili so tudi vzroke teh nesreč, ki so v glavnem bili: neuporaba osebnih zaščitnih sredstev kar kaže na nedisciplino v posameznih delovnih okoljih, nespoštovanje navodil za varno delo, neprevidnost ter v nekaterih primerih tudi slabo zavarovani stroji.

Periodične preglede delovnih priprav in naprav so opravili že v lanskem letu, vendar za vse še niso pridobili javnih listin — certifikatov, ker niso bile odpravljene vse pomanjkljivosti.

Tudi periodični zdravstveni pregledi spadajo v okvir ter službe, zato so v Iskrini ambulanti opravili 30 pregledov delavcev iz tovarne vžigalnih tulja, Bovec, 25 delavcev iz tovarne odlitkov Komen in 40 delavcev iz TOZD in DSSS, lociranih v Šempetru. Požarna varnost je bila v letošnjem polletju dokaj zadovoljiva. V novogoriški TOZD in DSSS so bili le štirje požari, ki pa niso povzročili večje materialne škode, razen porabljenih gasilnih aparatov, vsi požari pa so bili v tovarni velikih zaganjalnikov.

Poglejmo še nekaj važnejših nalog, ki jih je opravila služba družbenega standarda. V lanskem letu so objavili razpis za dodelitev stanovanj. Ker se postopek v lanskem letu še ni zaključil, so z deli na tem področju nadaljevali tudi v prvih mesecih lètošnjega leta, saj so bili sklepi o dodelitvi stanovanj dokončni i

(Nadaljevanje na 7. stran)

ZANIMIVO IZ SIL

Kaj pravi zakon o varstvu izumov

II. del

Izumi in tehnične izboljšave so izrazi in oblike tehničnega napredka ki ga ne le gospodarska praksa temveč tudi sodobna znanost (naprimer ekonomska) šteje med temeljne faktorje produktivnosti dela. Znano je, da je tudi zakonodaja v zahodnih, meščanskih ekonomijah, za katere je značilno uveljavljanje načela privatne lastnine, razmeroma že zgodaj — že od 19. stoletja dalje — posegla tudi na to (miselno-tehnično) področje opredmetovanja človeškega dela.

Ena izmed ustanov zasebnim lastniškim odnosom prirejena oblike zaščite in spodbujanja tehničnega napredka (izumov in tehničnih izboljšav) je tudi institucionalizacija »patentov«.

Ker pa imamo v naši družbi z novo ustavno ureditvijo (ustava iz leta 1974) uveljavljeno načelo družbene lastnine, je povsem razumljivo in logično, da mora tudi zakonodaja na področju zaščite in spodbujanja tehnične ustvarjalnosti (izumov in tehničnih izboljšav) biti operativno izpeljana tako, da bo v celoti usklajena s tako spremenjenim temeljnim pogledom na družbene odnose v gospodarstvu, oz. v združenem delu.

Zato, ker poprejšnja jugoslovanska zakonodaja na tem področju še ni mogla biti izpeljana iz takšnih osnov, je torej z razvojem socialističnega samoupravljanja v naši družbi v zadnjih desetletjih postopno vse bolj zaostajala, oz. je nastajala vse večja neskladnost med njo in že doseženim splošnim razvojem družbenoekonomskih odnosov.

Morda ni v tej zvezi povsem odveč vprašanje, ali ni tudi eden izmed momentov, ki so vplivali na to, da je tehnična ustvarjalnost v Jugoslaviji (merjena s patentno statistiko pač) relativno zaostajala, oz. se obnašala stagnantno celo do takšne mere, da danes nekateri priznani strokovnjaki trdijo, da Jugoslavija na tem področju zaostaja za razvitimi državami kar v razmerju 1:100 (dr. Stojan Pretnar 1983). To je seveda možno logično vprašanje, ki vsekakor ni videti neaktualno za naš gospodarski razvoj. Seveda tu ni mesto, da bi ga globlje raziskovali in ga zato puščamo v analizo pristojnim analitikom.

Vsekakor pa ni dvoma o tem, da zadnji zakon o varstvu izumov, tehničnih izboljšav in znakov razlikovanja (iz leta 1981) predstavlja nesporni poizkus čim bolje uskladiti pozitivno zakonodajo na obravnavanem področju s temeljnim načelom in logiko družbenih odnosov v pogojih družbene lastnine, to pa seveda tako, da bo (zakonsko pač) zagotovljeno čim širše spodbujanje in izkoriščanje tehničnih rešitev in kar naj bi posledično ugodno vplivalo tudi na povečanje produktivnosti dela.

Ob omenjanju tega družbenega in gospodarskega cilja, torej povečevati prav produktivnost dela pa je tudi prav, če vemo, da ekonomski analitiki na osnovi statističnih podatkov ugotavljajo in poudarjajo, da rast produktivnosti dela v Jugoslaviji v zadnjem razdobju ni posebej ugodna, saj se gospodarska rast zadnja leta v naši državi nagiba celo kar k ničli (Tako je bilo namreč moč prevzeti iz razprav slovenskih ekonomistov letos februarja v Portorožu). Če pa imamo torej ta čas opraviti z že tako zelo neugodnimi trendi gospodarske uspešnosti pri nas, se kaže, še toliko večjega pomena uskladiti zakonodajo s področja tehnične ustvarjalnosti z sicer že doseženo stopnjo splošnih družbenih odnosov pri nas.

Že samo to dovolj nazorno kaže na to, kako težka in odgovorna je naloga ustvariti takšno zakonodajo, ki bo v resnici in kar najbolj stimulirala izumiteljsko aktivnost v samoupravno združenem delu; le-ta naj bi seveda zagotovila samoupravno uveljavljanje pravic do izkoriščanja izumov, ki se ustvarjajo v združenem delu.

Po sedaj veljavnem zakonu ima pravico izkoriščati patentirani izum vsaka OZD, ne glede na to, v katerem delu združenega dela je bil izum ustvarjen, oz. ne glede na to, katera OZD si je pridobila priznanje patenta (o tem postopku smo pisali zadnjič). Edini pogoj za to, da posamezna OZD, ki ni »nosilka patenta«, pridobi pravico izkoriščanja patenta, je v tem, da mora zainteresirana OZD z nosilcem patenta skleniti ustrezen samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev.

V tem sporazumu se seveda določijo pogoji za izkoriščanje patentiranega izuma in seveda delež pri tako skupno ustvarjenem dohodku. Ta delež predstavlja ekonomsko povračilo za vloženo delo in sredstev, ki so bila potrebna, da je nosilec patentiranega izuma dani izum sploh mogel ustvariti. Nosilec patentiranega izuma ima (na podlagi načela o minulem delu) logično pravico biti ustrezno udeležen na tistem delu gospodarske uspešnosti, ki je bila omogočena prav na podlagi izkoriščanja patentiranega izuma.

V skladu z navedenim temeljnim, vendar vsakdanji praksi že bolj približanim načelom, izpeljanim iz družbene lastnine sredstev za proizvodnjo in zamisli o samoupravno združenem delu pa je v obravnavanem zakonu izoblikovan tudi postopek (procedura) po katerem morejo pravice do izko

Tradicionalno srečanje na Smuku

V soboto, 13. avgusta so se na Smuku nad Semičem ponovno zbrali semiški delavci Iskre, da bi praznovali svoj tradicionalni dan. Srečanja se je udeležilo več kot 200 udeležencev, med njimi so prvič sodelovali tudi delavci iz TOZD IMV, ki deluje v isti krajevni skupnosti Semič, kot naša tovarna kondenzatorjev.

Srečanje je odprl predsednik konference sindikata DO Iskre, Industrije kondenzatorjev Zvone Jakša, ki je najprej pozdravil v imenu sindikata, samoupravnih organov in vodstva DO te udeležence srečanja, še posebej pa upokojene člane kolektiva, še posebno prijeten pozdrav pa je veljal delavcem obrata IMV iz Semiča, ki so se tokrat odločili, da bodo svoje praznovanje združili s semiškimi Iskraši. Nato je nadaljeval:

»Današnji, že tradicionalni vsakoletni dan praznovanja našega delovnega kolektiva ne pomeni samo tovariškega srečanja delavcev kolektiva, temveč tudi praznovanje delovnih zmag in zahvala delavcem za trud, ki ga je vsak izmed nas skozi leto po svojih močeh vložil v vsakdanji delavnik in s tem prispeval svoj delež k razvoju kolektiva kot takega in ustvarjanju takšnih pogojev dela, ki jim pravimo boljši jutrišnji dan.«

V nadaljevanju svojega nagovora je Zvone Jakša opozoril na težke gospodarske razmere, na resnost položaja, cilje gospodarke stabilizacije in na naloge, ki stoje pred vsemi delovnimi ljudmi. Navzoče je pozval, naj z maksimalnim prizadevanjem povečajo proizvodnjo in izvoz ter aktivnost in prizadevnost na vsakem delovnem mestu.

»Nobenega razloga ni, da se ne bi zavedali,« je dejal Jakša, »da je treba takšno akcijo jemati ne le kot gospodarsko nujnost v tem trenutku, ampak tudi kot patriotsko nalogo vseh delovnih ljudi pri izvajanju ukrepov gospodarske stabilizacije. Prav tako ni razloga, da bi trenutni gospodarski in družbeni položaj jemali z omahljivostjo, ravno nasprotno,z delom smo in bomo tudi v bodoče dokazali, da se da premostiti naloge, ki so pred nami.«

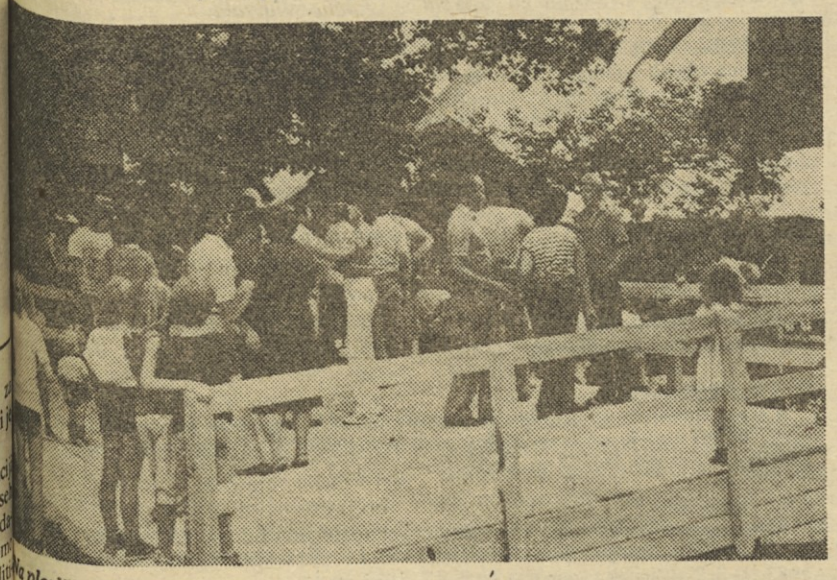

Na plesišču je bilo zelo živahno.

Priznanja kovinarjem.

Med slavnostnim nagovorom predsednika sindikata.

Ob koncu svojega nagovora je omenil tudi ostale aktivnosti v delovnem kolektivu, ki so potekala vzporedno v zadovoljivi meri. Tu je omenil predvsem oddih in rekreacijo delavcev in prizadevanja v tem smislu so rodila sadove. »Poleg doma v Črmošnjicah,« je dejal govornik, »ki ga predvsem uporabljamo v zimskem času, je letos kljub kolektivnim dopustom zelo dobro zaseden rekreacijski center na Primostku. Letos so naši delavci tudi prvič letovali v lastnem obmorskem kampu v Premanturi pri Puli, v katerem se po izjavah koristnikov zelo dobro počutijo.«

Ob koncu je omenil še uspešno izvedeno občinsko tekmovanje kovinarjev, na katerem so tekmovalci iz semiške Iskre dosegli največje uspehe.

Po slavnostnem govoru so podelili šestim najboljšim kovinarjem iz semiške Iskre priznanja, ki so jih prejeli: Martin Šprajcer, Anton Ogulin, Damjan Judnič, Anton Jakša, Anton Malnarič in Janko Frankovič.

Po kratkem kulturnem programu je sledila zabava s plesom ob dobrem prigrizku in domači kapljici.

D.Ž.

Uspešno delo službe za varstvo pri delu

(Nadaljevanje s 6. strani)

Pravnomočni šele v letošnjem maju, delavci pa so se vselili v stanovanja s 1. 8. 1983.

Naslednja naloga, ki je precej »zapolnila« službo je bila aktivnost na področju obravnave osnutka zakona o invalidskem in pokojninskem zavarovanju kakor tudi široke javne razprave o osnutku sprememb in dopolnitev zakona o zdravstvenem varstvu, osnutku sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o pravicah in obveznostih iz zdravstvenega varstva.

Letošnjega aprila je služba v sodelovanju s knjigovodstvom OD opravila obračun nadomestila osebnega dohodka za vse invalide, ki so bili v letu 1983 upravičeni do nadomestila zaradi manjšega dohodka na drugem delu, istočasno pa še odmero akontacije nadomestila osebnega dohodka za letošnje leto. Z novostmi na tem področju so seznanili vse invalide.

V letošnjem juniju so izvedli razpis za dodelitev posojil za stanovanjsko izgradnjo in sofinanciranje. Na razpis se je prijavilo 159 delavcev. Trenutno pripravljajo program ogleda stanovanjskih razmer in točkovanje, v kasnejši fazi pa izdelavo prioritetne liste. Omeniti moramo tudi delo na področju počitniške dejavnosti ter individualno delo s posamezniki kot na primer dela z alkoholiki, socialno ogroženimi, materami samohranilkami itd.

M.R.

Delovni utrinek iz tovarne malih zaganjalnikov.

Z dopusti v glavnem zadovoljni

Čas dopustov gre počasi, a vztrajno h koncu. Kljub stabilizaciji in vsesplošnem zategovanju pasu, si je kar precej Jugoslovanov privoščilo počitnice ob morju, čeprav je bilo dopustovanje mnogih skromnejše, krajše. Če je verjeti uradnim podatkom, je največ domačih gostov letovalo v avtomobilskih kampih, počitniških domovih, manj kot prejšnja leta pa jih je bilo v hotelih in pri zasebnikih. Kako pa so letos letovali Iskraši? Med delavci Spodnja Idrija smo naredili krajšo anketo, ki pravzaprav potrjuje prejšnje trditve.

Delavka Vida Sedej je z družino letovala v avtokampu Martinščica na otoku Cresu, kjer je idrijska Iskra najela več počitniških prikolic. Pravi, da so bili z desetdnevnim dopustom zelo zadovoljni in celo presenečeni nad urejenostjo plaže, čistočo sanitarij pa tudi s prijaznostjo strežnega in drugega osebja v kampu in okoliških restavracijah. Na Cresu so letos dokaj dobro poskrbeli za oskrbo z živili in osnovnimi življenjskimi potrebščinami pa tudi cene so bile sprejemljive, le cene pijač in sadja so bile sorazmerno visoke.

S prijatelji sem bil devet dni v avtokampu v Umagu, je povedal Anton Pagon, kjer smo bili še kar zadovoljni z urejenostjo kampa pa tudi cene niso bile pretirano visoke. Jedli smo v restavracijah, za dopust pa smo porabili vsak po nekaj več kot miljon starih dinarjev. Edino, kar nas je motilo so bile sanitarije, ki niso bile najbolj čiste, v kampu pa je bila tudi precejšnja gneča. Sicer pa nam ni bilo dolgčas, saj je bilo za zabavo dobro poskrbljeno.

Slabše izkušnje pa ima z letošnjim dopustom Ljuba Rajer, ki je bila najprej 7 dni na Cresu, zatem pa še slab teden v Poreču. »Na Cresu sem bila s prijateljico v zasebni sobi, ki pa ni bila prve kategorije, kot so zatrjevali v agenciji Kompas, prek katere sva letovali na tem otoku. Cena je bila zato previsoka, motilo pa naju je tudi pomanjkanje mesa, medtem ko je bila oskrba z ostalimi živili zadovoljiva.

Tudi za zabavo je bilo na Cresu dobro poskrbljeno, česar pa ne morem trditi za avtomobilski kamp Lanterna pri Poreču, kjer sem bila prvi teden avgusta s starši v počitniški prikolici. V velikem kampu, kakršen je Lanterna je bila samo ena restavracija s plesiščem, ki to pravzaprav ni. Pa še cene so bile pošteno zasoljene, medtem ko so bile v trgovinah dolge vrste.«

Nekoliko drugače pa si je dopust zamislil in ga tudi izpeljal Damjan Svetlik, ki se je skupaj s prijateljico Jano Svetličič (prav tako zaposleno v Iskri) podal na potep po severni Bosni, od tam pa na Kornate. »Do Krupe sva potovala z vlakom, od tam pa peš prek Jasenice na Grmeč, kjer sva hodila od izvira do izvira. Imela sva precej problemov z vodo in hrano, pa tudi z orientacijo, saj sva imela s seboj samo stare vojaške specialke. Tako sva bila odvisna od informacij tamkajšnjih prebivalcev in gozdnih delavcev, ki so naju spočetka začudeno gledali. Čeprav so nama domačini zatrjevali, da je na Grmeču precej medvedov in volkov pa na poti nisva srečala praktično nobene živali tako, da se je ta del dopusta po tej plati srečno končal.«

Drugi del dopusta sta preživela na Kornatih, kar je bila po Damjanovih besedah zanju kar precejšnja sprememba. »Po prihodu z Grmeča sva v Bosanskem Novem stopila na vlak, s katerim sva se odpeljala proti Šibeniku, od tam na Murter, z Murterja pa z ladjo na Kornate. Pristala sva v avtokampu Piškera, kjer sva bila prve dni kar malo na trnih, saj sva se že navadila na nenehno gibanje in hojo po bosanskih hribih, na Kornatih pa sva na lepem obstala. No, pa sva se tudi tam kmalu dobro počutila, saj je bilo v kampu zelo mirno, pa tudi gostov je bilo malo. Z lastnikom kampa sva zjutraj hodila lovit ribe tako, da sva bila oba z dopustom v celoti zadovoljna in morda bova v prihodnjih letih kaj podobnega še ponovila. Nenazadnje pa sva lahko zadovoljna s stroški tega potepanja, saj sva oba skupaj porabila le kak poldrugi milijon starih dinarjev.«

Večina dopustnikov je bila letos kot kaže bolj zadovoljnih, kot prejšnja leta, ali pa smo imeli le srečno roko pri izbiri anketirancev. Naj bo kakorkoli, vsi se strinjajo da je dopust koristen, da pa vsem običajno prehitro mine, ne glede na to, kje in kako ga preživiš.

Drago Balažič

Uspešen balinarski klub

Približno dve leti je od tega, kar so v TOZD Orodja delovne organizacije Avtomatika ustanovili svoj balinarski klub. Člani, okoli 30 jih je, so prek kluba vključeni tudi v ljubljansko območno balinarsko zvezo, kjer uspešno tekmujejo tudi v njihovi ligi.

Redne treninge imajo v popoldanskih urah, kadar pač utegnejo. Prijetno s koristnim pa združujejo ob lepih dnevih tudi v času dopoldanskega odmora, ko na igrišču za tovarno pridno trenirajo.

V letošnem poletju so sodelovali — tokrat prvič na turnirju za memorial Zvonka Runka, kjer so osvojili četrto mesto in pokal.

Š.D.

...ščanja patentiranega izuma prehajati od ...nega samoupravnega subjekta na drugega; ...primer od OZD — nosilke patenta na ...ugo zainteresirano OZD.

Kot ureja ta postopek sedanji zakon, ...ora zainteresirana OZD »pobudnica« ...prej začeti postopek za sklenitev samou...pravnega sporazuma o izkoriščanju danega ...patentiranega izuma, katerega »nosilka« je ...ač neka druga OZD. Potem, ko »pobudnica« to napravi, je »nosilka patenta« ...olžna v roku 60 dni odgovoriti na sproženo ...pobudo«. Če »nosilkin« odgovor izostane, ...ali pa je negativen, »pobudnica« o tem ...lahko) obvesti družbenega pravobranilca ...samoupravljanja. Zdi se, da je takšno »po...družbljenje« težav v sporazumevanje med ...»pobudnico« in »nosilko patenta« — ki sta ...po ustavni ureditvi pač obe enako le del ...splošnega sistema »združeno delo« — smi...selno in upravičeno ter zato tudi družbeno ...potrebno v primerih, ko »nosilka patentira...nega izuma« sama iz kakršnihkoli razlogov ...ne zmore zagotoviti gospodarskega iz...koriščanja »svojega patenta« in bi zato tak ...izum (kot »novo znanje«) sicer ostal le črka ...na papirju in torej zgolj »mrtev kapital«, od ...katerega ne bi bilo nikakršne družbenogospodarske koristi.

Da bi se torej ne moglo dogajati, da bi zaradi ozkosti vodilnih struktur ali pa tudi siceršnje tehnično-tehnološke, finančne ali morda tudi kadrovske nezmožnosti, ki so možne pri »nosilkah patentov«, je torej z novim zakonom o varstvu izumov predvidena načelna in proceduralna možnost, da za izkoristljivost takšnemu mrtvilu izpostavljenega izuma z družbeno pomočjo (zato vključitev družbenega pravobranilca samoupravljanja!) sme in more poskrbeti kaka druga OZD (iz istega okvira sistema »združeno delo«, ki deluje znotraj istega načela »družbene lastnine vseh sredstev za proizvodnjo«), in ki glede na realne možnosti izkoriščanja danega »patentiranega izuma« razpolaga z bistveno ustreznejšimi pogoji ter izkazuje hkrati tudi zadostno mero poslovno-vitalnega optimizma in prodornega gospodarsko-ustvarjalnega duha.

Da bi se takšni privatniško pogojeni »zatikljaji« na relaciji »patentirani izum in njegovo gospodarsko izkoriščanje« v samoupravno združenem delu kolikor le mogoče onemogočili, sedaj veljavni zakon v postopek »podružbljenega« reševanja odnosov med »nosilko« in »pobudnico«, vključuje v primeru potrebe seveda tudi še druge razpoložljive subjekte, kot sta naprimer (v zakonu izrecno omenjena) regionalna gospodarska zbornica in občinska sindikalna organizacija glede na sedež OZD — nosilke izuma. In, še več, v primeru spornih vprašanj v teh zadevah zakon predvideva tudi možnost formiranja ustrezne arbitraže.

Videti je, da je načelo enotne družbene lastnine in s tem tudi izkoriščanja kjerkoli v združenem delu nastalega »patentiranega izuma« zagotovljeno celo do takšne mere, da ima zainteresirana »pobudnica« po zakonu na razpolago še celo to možnost, da predlaga sodišču združenega dela, da odloči o pravici do izkoriščanja izuma. Zakon ob tem določa, da to sodišče prizna pravico do izkoriščanja izuma zavarovanega na ime druge organizacije, na podlagi mnenja republiške gospodarske zbornice, v katero je združena tudi nosilka patenta. Sodišče združenega dela je pri tem vezano na zakonske pogoje, ki so v tem, da takšno izkoriščanje patentiranega izuma s strani druge OZD, to je, zainteresirane »pobudnice« ne bo omajalo družbenoekonomskih interesov nosilke patenta; da lahko prispeva k povečanju dohodka OZD nosilke; dalje, da ne nasprotuje obveznostim iz veljavnih samoupravnih sporazumov in pogodb, ki jih je prej sklenila OZD nosilka patenta in da ne nasprotuje dobrim poslovnim običajem.

Iz vsega tega je razvidno, da so z obravnavanim zakonom v celoti zavarovani interesi OZD nosilke patenta po eni strani, hkrati pa isti zakon (vsaj proceduralno) kar najbolj spodbuja druge OZD, da bi se pojavile kot »pobudnice« za prevzem pravic do izkoriščanja danega že patentno zavarovanega izuma, kadar bi se zgodilo, da bi iz katerihkoli razlogov tak izum v okviru OZD nosilke ostal proizvodno neizkoriščen in bi tako delno ali v celoti ostal le mrtev kapital oziroma gospodarsko z živim delom neoplojevano minulo delo. Intencije novega zakona o izumih so torej povsem jasne: izraža interes združenega dela kot celote, da se v njem nastali izumi in tehnične izboljšave proizvodno in s tem gospodarsko zagotovo izkoriščajo, pri čemer pa je z vidika tako celotne družbe kot jasno tudi z vidika zakonodajalca drugotnega pomena to, v katerem delu združenega dela (to je, v kateri OZD) je izum nastal in v katerem delu iste celote združenega dela (to je, v kateri OZD, isti ali kateri drugi) se bo izum proizvodno izkoriščal in tako ustvarjal dodatno novo vrednost.

Hkrati pa je iz določb tega zakona jasno razvidno tudi to, kako močno in decidivno so v primerih prenehanja patentnih pravic na druge OZD zavarovani poslovni (dohodkovni in drugi) interesi OZD, ki je patentirani izum tudi »proizvedla«. S tem v skladu je tudi smiselno opozoriti na še dve pomembni določili tega zakona. Sodišče hkrati, ko prizna drugi OZD pravico do izkoriščanja patentiranega izuma določi tudi višino plačila za izkoriščanje. Kljub vsemu temu pa zavarovanega izuma druga OZD ne more začeti izkoriščati preje, kot pa je sklenjen ustrezni samoupravni sporazum oziroma predno zadevna pravnomočna odločba sodišča ne postane pravnomočna.

Določeno pa je tudi, da je OZD, ki namerava izkoriščati izum, ki je že zavarovan na ime neke druge OZD, o tem obvesti Zvezni zavod za patente, ki pač vodi patentno statistiko za celotno državo enotno. Obvestilo temu zavodu je potrebno tudi v primeru prenehanja izkoriščanja zavarovanega patenta.

Mara Ovsenik

V Mariboru manj servisnih posegov

Ob tem dopustniškem času je skorajda neumestno nekoga preveč hvaliti ali pa celo kritizirati. Pa kljub temu: Iskrini mariborski serviserji so v letošnjih prvih sedmih, osmih mesecih dobro delali, čeprav ob četrtletju ni kazalo najbolje. Po določenih težavah v prvih treh mesecih dosegajo zdaj začrtane obveznosti in kar je še pomembnejše, poslujejo tudi dohodkovno izredno dobro.

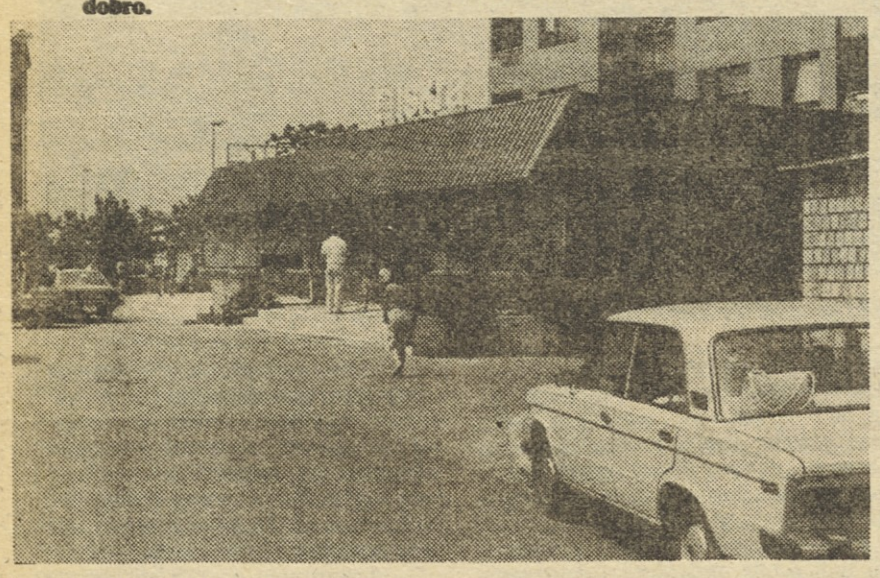

Servis v Mariboru je med najlepšimi.

Iskrini poznavalci v Mariboru in Ljubljani pravijo, da ima za tak uspeh veliko zaslug prav vodja mariborskega servisa Roman Mavrič, na sedežu temeljne organizacije Servis v Rožni dolini v Ljubljani pa ob tem celo trdijo, da se lahko le redko kateri Iskrin servis pohvali s takšno disciplino in s takšnim redom. Ob vsej tej hvali pa ostaja Roman Mavrič »na trdih tleh«, precej tudi zato, kot pravi sam, ker se serviserjem v sedanjem gospodarskem trenutku ne obetajo najboljši časi: trgovine so nezaložene in ni rezervnih delov na širokopotrošnem področju, pri profesionalni tehniki pa je še kako občutiti upadanje investicij.

Verjetno ni treba posebej ponavljati, da so se mariborski Iskrini serviserji že pred dobrim poltretjim letom preselili v nove prostore. To jim je po eni strani omogočilo boljše delo, po drugi pa so zaradi selitve izgubili nekaj stalnih strank, pri čemer mislimo seveda na lastnike širokopotrošnih izdelkov. V starih prostorih v strogem središču Maribora je namreč zdaj servis delovne organizacije Ferromoto in ta jim je »odvzel« del posla.

Seveda pa se zaradi tistih nekaj televizijskih sprejemnikov ali pa kavnih mlinčkov ne belijo glave: na stari lokaciji so imeli okrog 150 kv. m površin, na novi lokaciji pa jih je natanko štirikrat več, ob tem da imajo pred servisom urejene parkirne prostore in še marsikaj.

Vse pa žal, le ni tako rožnato in so tudi v mariborskem servisu srečujejo z marsikaterim problemom. Zlasti se jezijo na projektante novega servisa, najbolj pa na tiste, ki so načrtovali prezračevanje prostorv. Osemnajst mariborskih Iskrinih serviserjev se zdaj v teh poletnih dneh dobesedno kuha v tem novem, na videz zelo lepem servisu, pozimi pa bo prehladno zaradi preslabih ogrevalnih naprav.

LD

Folklorna skupina Iskra je gostovala v Železni Kapli

Zadnjo julijsko nedeljo smo na povabilo slovenskega prosvetnega društva »Zarja« sodelovali na foklornem srečanju v Železni Kapli.

Že na začetku vasi so nas plakati, napisani v slovenskem in nemškem jeziku, opozroili, da smo v vasi, kjer je ljudem lepa slovenska beseda še vedno domača.

Ta dan je bila vas zares slovenska. Poleg naše folklorne skupine, ki se je predstavila z gorenjskimi plesi, so sodelovale še: FS STU LEDI iz Trsta s primorskimi plesi, FS Veriga iz Lesc z gorenjskimi plesi, FS Trta iz Žitare vasi z belokranjskimi plesi, Zarja iz Železne Kaple s koroškimi plesi, Sloboda Vis iz Varaždina ter pihalna orkestra iz Maribora in iz Bele.

Železna Kapla je bila tokrat zares slovenska.

V programu je bila najprej povorka po ulicah Železne Kaple, za tem pa še natop skupin pred hotelom Obir.

Aplavz številnih gledalcev je bil dokaz, da so bili s programom zadovoljni.

Na zabavi po programu, igral je Planinski sekstet, se nismo dolgo zadržali, kajti temni oblaki so opozarjali, da jo je najbolje čimprej odkuriti.

Z upanjem, da se še kdaj vrnemo v to gostoljubno, s čudovitimi gorami obdano vasico, med naše Koroške Slovence, smo se v spremstvu bliskanja, grmenja in toče odpeljali proti domu.

Alenka Loboda

Pred nastopom folklornih skupin na srečanju v Železni Kapli.

ČASOPISNE NOVICE

Sobotna okrogla miza Dela je zajemala temo: servisi. V pogovoru so sodelovali predstavniki servisne dejavnosti in splošnega združenja drobnega gospodarstva.

Na vprašanje: »Zakaj ima naša industrija do servisiranja svojih izdelkov tako mačehovski odnos?«, je odgovoril naš sodelavec Marko Volk: »Mi smo industrijski servis, torej podaljšana roka proizvodnje. A vendar nismo v boljšem položaju kot drugi servisi. Tudi mi imamo težave z nadomestnimi deli.«

Delo je postavilo novo vprašanje, ki se je glasilo takole: » To je težko razumljivo, saj prav rezervni deli prinašajo po vsem svetu industriji najvišje zaslužke«. In odgovor Volka: »To je sicer res, toda naši industriji zelo manjka reprodukcijskih materialov, celo za redno proizvodnjo. Tako ne more zagotoviti dovolj nadomestnih delov niti za izvozne izdelke, kaj šele za domače tržišče. Večina proizvajalcev je hkrati vezana tudi na dobave drugih partnerjev doma in iz tujine, kar seveda težave še bolj zapleta.«

TOZD spodnjeidrijske Iskre bo do konca letošnjega leta dogradila novo skladišče. S to naložbo, ki bo delovno organizacijo veljala po predračunu 104 milijone dinarjev, bodo pridobili tri tisoč kvadratnih metrov skladiščnih površin. Novo skladišče bo velika pridobitev za delovno organizacijo, ki ima sedaj veliko razdrobljenih skladišč, le-ta močno zvišujejo stroške skladiščenja pa tudi transportni stroški so zato zelo visoki. Z novim skladiščem se bodo stroški znižali in delo bo lažje. Ko se bodo vsa sedanja razdrobljena skladišča preselila v novo sodobno pa bodo v njih lahko namestili proizvodnjo, kar bo spet pridobitev k boljši in učinkovitejši organizaciji dela — Primorske novice.

Ob eksploziji transformatorja 110-10 kilovoltov Karbid v tovarni dušika Ruše je bilo razdejanje ogromno. Ker je bila s tem prekinjena proizvodnja karbida, ki ga kovinsko predelovalna industrija nujno potrebuje, je tovarna takoj pričela obnavljati transformator. Strokovnjaki so delali vse dni, tudi ob nedeljah in praznikih in tako so v začetku julija že prižgali tri peči za taljenje ferokroma. Ob koncu julija so si transformator ogledale varnostnoinšpekcijske službe in ugotovile, da je bilo delo opravljeno kakovostno. Sedaj obnovljeni transformator že deluje.

Mariborski Večer, ki je podrobneje opisal kako so potekale posamezne stopnje obnove, je na koncu pripomnil, da so vzdrževalci opravili res veliko dela, za kar jim gre pohvala in zahvala. Med njimi je Večer navedel tudi delavce Iskre.

Delo je objavilo aktualen pogovor z direktorjem TOZD Elektromotorji iz Železnikov Antonom Rakovcem o dejavnosti tovarne s poudarkom na njen izvoz.

Glede cen je povedal direktor Rakovec tole: »Letošnja projekcija cen je spet predvidevala hitrejšo rast cen bazičnih panog in sicer od 30 do 35 % proti naši predelovalni od 17 do 21,5 %, vendar smo bazičnim panogam povišanja že omogočili. Bazične panoge so ta povišanja uresničile že maja in junija s tem, da je železarstvo začelo zaračunavati še dodatnih 36 % stroškov. Tako je skupno zvišanje cen 70 %. Naše cene pa še vedno čakajo na dovoljenje, ki ga kar naprej odlagajo. Kavni mlinček prodajamo doma za ceno, ki komaj presega pol kilograma kave.«

Glede motenj pri preskrbi z reprodukcijskim materialom in vzporedno problematiko je direktor Rakovec izjavil tole misel, ki je Delo tudi podkrepilo med vrsticami intervjuja: »Izvozniki ne potrebujemo lepih besed in lepih obetov, tudi izvoznih premij ne, ampak ukrepe gospodarske politike, ki bodo omogočili normalno oskrbo proizvodnje.«

Zbral in uredil Marjan Kralj

Pot prijateljstva — Reizkofel

Planinsko društvo Iskra bo obiskalo 1. okt. 1983 še en vrh Poti prijateljstva – Reizkofel (2371 m). Zbrali se bomo v soboto, 1. X. 1983 ob 5. pred občino Šiška in se z avtobusom odpeljali do Reisacha, od koder je še 4 ure zmerne hoje.

Izlet bo vodila Breda Jančar, kjer se tudi prijavite do 8. septembra 1983 na telefon: 572-331 int.: 311.

ZAHVALE

Ob boleči izgubi dragega očeta

JANEZA NAGLIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavcem TOZD Orodjarna za podarjeni venec in denarno pomoč. Hvala vsem za izraze sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti

žalujoči: žena Manca,
sin Janko
in hčerka Marinka
z družinama.

Ob boleči izgubi drage mame

MARIJE KEBER

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem službe za vzdrževanje v DO Telematika in TOZD Vzdrževanje v DO Kibernetika za izrečena sožalja in podarjeni venec. Hvala vsem, ki ste jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti

sin Adi Keber.

Ob boleči izgubi moje drage mame

FRANCIŠKE SAVENŠEK

se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD Terminali — montaža vložkov, za izrečeno sožalje in denarno pomoč.

Vsem še enkrat iskrena hvala!

hčerka Fani Slak.

SOZD ISKRA
Izobraževalni center
Ljubljana

razpisuje

posebno obliko pospešenega izobraževanja za izpopolnjevanje strokovne izobrazbe po programu

druge razvojno-raziskovalne šole v Iskri

v času od 7. 11. — 25. 11. 1983
in od 5. 12. — 9. 12. 1983

Pospešeno strokovno izpopolnjevanje je namenjeno vodjem razvojno raziskovalnih enot v Iskri in delavcem, ki jih Iskra namenja za vodenje projektnih skupin.

VSEBINA:

Program je sestavljen iz izbranih splošnih in posebnih tem, ki celovito pokrivajo naslednja tematska področja:

1. vodenje inovacijskih procesov
2. informatika v razvojno-raziskovalnem procesu in komuniciranje
3. uporaba mikroelektronike in mikroprocesorske tehnike v izdelkih Iskre
4. uporaba sodobnih računalniških metod, kot pomoč pri razvojno-raziskovalnem delu

Nova posebna in interdisciplinarna znanja, ki jih terja razvojno-raziskovalno delo Iskre so močno naravnana na aktualna vprašanja novih zahtev sodobnega razvojno-raziskovalnega dela s končnim poudarkom na Iskrini problematiki.

ORGANIZACIJA:

Skupne oblike andragoškega dela bodo organizirane celodnevno 5 dni v tednu. Kandidate opozarjamo, da si prilagodijo obveznosti v zasebnem življenju na nadpovprečno obremenitev času šolanja. Obiskovanje šole bo redna delovna obveznost.

Udeleženci, ki bodo vse obveznosti iz programa uspešno opravili bodo prejeli spričevalo o uspešno končanem šolanju in bodo imeli prednost pri razporejanju na odgovornejša dela in naloge v razvojno-raziskovalni dejavnosti Iskre.

NOSILCI PROGRAMA:

SOZD Iskra, Področje za raziskovalno dejavnost, Ljubljana, Fakulteta za elektrotehniko, Ljubljana

VODJA PROGRAMA:

Radovan VRABL, dipl. ing.

CENA PROGRAMA:

V ceno 54.000 din so vključeni penzionski stroški in kotizacija. Za navedeno ceno bodo TOZD prejele račun na podlagi podpisane prijavnice. Potne stroške si uredijo udeleženci v svojih TOZD oz. DSSS.

ČAS IN KRAJ:

S programom strokovnega izpopolnjevanja bomo pričeli 7. 11. 1983 ob 8. v hotelu Transturist, Škofja Loka in bo trajal do 25. 11. 1983. Ponovno se bo začel 5. 12. 1983 ob 8. Zaključek seminarja bo 9. 12. 1983 ob 14.

V času od 26. 11. do 4. 12. 1983 bodo udeleženci izdelali seminarsko nalogo.

PRIJAVE:

Izpolnjene prijavnice naj TOZD oziroma DSSS pošljejo najkasneje do 20. 10. 1983 na naslov SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3—XI. v roke Sonji Vrhovec.

Podrobnejše informacije o organizaciji, izvedbi in vsebini programa lahko dobite pri Radovanu Vrablu na tel. št.: 061/574-752, vodji programa, ali v Izobraževalnem centru Iskra na tel. št.: 061/222-212.

SOZD ISKRA
Izobraževalni center
Ljubljana

V skladu s programom za uvajanje krožkov za izboljšanje proizvodnje v Iskri, sklepom KPO SOZD Iskra in področnih kolegijev za kakovost, razvojno raziskovalno dejavnost ter kadrovsko dejavnost in izobraževanje in na osnovi dogovora s KOS SOZD Iskra

razpisujemo STROKOVNO USPOSABLJANJE po programu:

uvajanje krožkov za izboljšanje proizvodnje

v času od 20. 9. — 23. 9. 1983

Strokovno usposabljanje je namenjeno **pospeševalcem krožkov za izboljšanje proizvodnje.**

Krožki za izboljšanje proizvodnje so množična oblika za aktivno vključevanje delavcev za izboljšanje procesa in izdelkov. Krožek za izboljšanje proizvodnje združuje 5—12 delavcev, ki opravljajo podobna dela in naloge, se redno sestajajo po eno uro na teden pod vodstvom vodje krožka in prostovoljno z namenom, da ugotavljajo probleme, analizirajo vzroke in izvedejo ali predlagajo izboljšave.

Pospeševalec je delavec s primerno strokovno izobrazbo in temeljitim znanjem, ki pozna in obvlada tehnike dela v krožku ter je seznanjen tudi s teorijo in principi delovanja krožkov v drugih sredinah. Sposoben mora biti tudi svoja znanja prenašati na druge in koordinirati ter usmerjati delovanje krožkov. To znanje pridobi na posebnem specializiranem seminarju.

VSEBINA:

1. Osnove krožkov za izboljšanje proizvodnje
2. Način tehnike dela v krožku
3. Uvajanje krožkov
4. Razprava in povzetek

ČAS IN KRAJ:

S programom strokovnega usposabljanja bomo pričeli 20. 9. 1983 ob 9. v hotelu Transturist, Škofja Loka. Zaključek seminarja predvidevamo 23. 9. 1983 ob 14.

VODJA PROGRAMA:

Lotar KOZINA, dipl. ing., SOZD Iskra, DSSS

CENA strokovnega usposabljanja:

V ceno din 7.200 so vključeni penzionski stroški in kotizacija. Za navedeno ceno bodo TOZD prejele račun na podlagi podpisane prijavnice. Potne stroške si uredijo udeleženci v svojih TOZD oziroma DSSS.

PRIJAVE:

Prijavnice pošljite najkasneje do 12. 9. 1983 na naslov: SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3/XI.

Podrobnejše informacije lahko dobite pri Sonji Vrhovec na tel. št.: 061/222-212.

Od Slemena do Krnice

Planinsko društvo Iskra bo organiziralo 9. in 10. septembra 3. del izleta po poteh prijateljstva – od Slemena do Krnice.

Zbrali se bomo v petek, 9. septembra ob 16. uri pod uro na ljubljanski železniški postaji in se z rednim avtobusom odpeljali do Kranjske gore. Od tu bomo šli na Vršič in prespali v Erjavčevi koči. V soboto zjutraj ob 6. uri se bomo povzpeli na Sleme, od tu pa po Korenskih policah pod Robičjem nad Malo pišnico nad Sedelcem, od tu pa v Krnico.

Tura je primerna za izkušene planince. Z nami bo Uroš Zupančič, ki je to pot izpeljal, za varnost pa bo skrbel gorski reševalec Zvone Korenčan.

Prijavite se pri Bredi Jančar, telefon 572-331, int.: 311.